НОВАЯ ДАРОГА

NEUER WEG

Preis 20 Pf. Weißruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok Цана 20 фнг

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Адрас рэдакцыі: Bialystok, Langgasse 16. Тэл. 1020, Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700. Цана абвестак паводле тарыфу № 1.

№ 24. (110) Беласток, 11 чэрвеня 1944 Год выданьня III.

Зьверствы бальшавікоў

Усім нам вядома, якія салодкія трэлі пашыралі бальшавіцкія галазары па ўсім сьвеце, што яны супроць тэрору, што тэрор праводзяць толькі ўлады капіталістычных дзяржаваў, а што яны хочуць зьдзейсьніць свае ідэі толькі шляхам агітацыі і ўсьведамленьня шырокіх масаў. Нам усім вядома, скольні мільёнаў людзей загінула падчас грамадзянскай вайны ў быўшай Расеі 1917—20 годзе. Пасьля трох гадоў нішчэньня ўсіх лепшых людзей у быўшай Расеі, бальшавікі захапілі ўладу ў свае рукі. Пачалося «мірнае будаўніцтва». Кіраўніцтва палітычнымі і гаспадарскімі справамі абнялі людзі, якія ў большасьці ня мелі найменшага паняцьця аб тым, што яны маюць рабіць. Ясна, што мільёны людзей пачалі шукаць віноўных. Бязумоўна, віноўнымі аказаліся ўсякія «ворагі народу»: гэта яшчэ ня зусім зьнішчаная быўшыя інтэлігэнцыя і большасьць сялянства. Вока бацькі Сталіна — НКВД пачало бязлітасна іх нішчыць. І вось сярод гэтага масавага мардаваньня людзей Сталін кідае дэмагагічны лёзунг — «Чалавек даражэй за ўсё». Якая гэта была вялікая насьмешка над чалавекам відаць з таго, што бацюшка Сталін, жадаючы пашырыць сваё жыда-бальшавіцкае панаваньне над цэлай Эўропай, кінуў у вагонь мільёны сваіх нявольнікаў. Бачачы, аднак, што канец яго прыбліжаецца, ён пачаў ізноў пашыраць па сьвеце сваю старую дэмагогію, свой абман і ашуканствы, сярод якіх найбольшым зьяўляецца яго сучасны лёзунг «свабоды народаў».

Як гэта яго «свабода народаў» у сапраўднасьці выглядае сьведчаць паказаньні палонных, перабежчыкаў і бежанцаў, якім удалося ўцячы ад бальшавікоў. Яны ўсе аднагалосна сьцьвярджаюць, што там, куды толькі прышлі бальшавікі, пануе бязьмежны, страшны тэрор НКВД. Савецкая прэса і радыё маўчаць, аднак, аб палітычным палажэньні на гэтых абшарах, або стараюцца паказаць, што, як быццам насельніцтва «вызваленых» імі абшараў спатыкае савецкія аддзелы з вялікім энтузіязмам. Аб сапраўдным палажэньні на гэтых абшарах, аднак, не гаворыцца абсалютна нічога.

Але вось тыдзень таму назад маскоўскае радыё падало да ведама артыкул жыдоўскага радніка праў Сектарава, члена калегіі адвакатаў Савецкага Саюзу на тэму — «Будзьце асьцярожнымі, ахоўвайце ваенныя таямніцы». Гэты артыкул заклікае да тэрору і прасьледаваньняў. Аўтар яго пачынае ад цьверджаньня, што, быццам, немцы адходзячы пакінулі ў тылох вялікую колькасьць сваіх агентаў і шпіёнаў. Гэтыя агенты рэкрутуюцца, быццам, сярод мясцовага насельніцтва, галоўным чынам сярод «ворагаў народу». Гэты жыд піша: «Немцы пакідаюць у глыбокіх тылох нямецка-украінскіх нацыяналістаў, якія плянова праводзяць сваю шпіёнскую і іншую варожую працу. Сярод гэтых умоваў найменшае аслабленьне нашае асьцярожнасьці, або ўважлівасьці можа спрычыніць нам вялікія шкоды. Сваю раскладную дзейнасьць яны праводзяць часта як замаскаваныя калхозьнікі, або савецкія жаўнеры. Акрамя таго ў савецкіх тылох застаюцца цэлыя аддзелы нямецка-фашыстоўскіх бандытаў, якія праводзяць вельмі чулую дзейнасьць на вызваленых абшарах. Гэтыя людзі акрадаюць мясцовае насельніцтва і сваёй агітацыяй супроцьстаўляюць яго савецкім уладам. Мала таго, што немцы пасылаюць да нас сваіх вывучаных шпіёнаў і разьведчыкаў, яны пакідаюць у нашых гарадох і вёсках вялікую колькасьць сваіх агентаў, у большасьці быўшых крыміналістаў. Дзеля гэтага мы мусім павясьці бязьлітасную барацьбу супроць гэтых варожых агентаў і як найсуровей захоўваць усе дзяржаўныя і ваенныя таямніцы ў нашым штодзённым жыцьці і ў нашай працы ў ваеннай і ўсякай іншай індустрыі, а таксама ў партыі.

Гэты артыкул гаворыць ясна аб тым, што савецкая пракуратура, суд і НКВД з усімі адбочкамі бачыць у кожным з жыхароў часова пакінутых нямецкімі аддзеламі абшараў свайго тайнага ворага. Акрамя таго гэты артыкул сьцьвярджае, ўжо вядомыя паведамленьні аб тым, што ў савецкіх тылох працуюць вялікія аддзелы партызанў. Артыкул Сектарава сьцьвярджае таксама, што той страшны тэрор і масавыя растрэлы, якія былі праведзены НКВД у Кіеве, Харкаве, Чарнігаве, Краснадары, Днепрапятроўску і ў шмат іншых гарадох, ня былі ніякім прыпадковым зьявішчам, а наадварот, гэта было пляновае нішчэньне шматлікіх тысячаў людзей, аб якіх жыда-бальшавікі думалі, што яны зьяўляюцца ворагамі саветаў. У Савецкім саюзе распачалася цяпер хваля тэрору, якая па сваёй жудасьці перавысіла ўжо «эпоху Ежова».

Кожны дзень мы чытаем у розных газэтах аб жудасным тэроры і зьдзеках НКВД над насельніцтвам савецкімі аддзеламі абсаджаных абшараў. Да апавяданьняў польскай акушэркі Цыбульскай з Залоча, усходняя Галіцыя, аб масавым мардаваньні органамі НКВД у Залочы грудных дзяцей, пазьней уцёкшы шавец Паплаўскі апавядае, што на яго вачох забойцы НКВД прывязалі да двох грузавых аўтамабіляў 73-х гадовага польскага ксяндза Раманоўскага з яго ахмістрыняй і жыўцом іх разарвалі. Пад уплывам гэтага факту і іншых масавых растрэлаў узварушаны Паплаўскі кажа: «пакуль буду жыць, ніколі не забуду страшны абраз і сьмяротныя крыкі нашага паважанага ксяндза».

Вугорскія аддзелы, якія адбілі назад ад бальшавікоў вёску Руда каля Дэлятыну, пабачылі наступны, душу разьдзіраючы, абраз жыда-бальшавіцкага садызму: у 30 мэтрах ад вёскі на дарозе яны знайшлі недалёка адзін ад другога раскіданыя закрываўленыя камякі, якімі пасьля аказаліся растрэляныя людзкія галовы. Ротны камандзір, які загадаў пахаваць трупы, сьцьвердзіў прыгэтым, што галовы яшчэ знаходзяцца на тулавах. У далейшым выявілася, што НКВД загадала сялянам гэтай вёскі зьнясьці ўсю іх маемасьць у калгас, аднак, 17 сялян адмовіліся выпаўніць гэты загад. Тады савецкі камісар Лейба Зінгер закапаў іх жыўцом у зямлю так, што толькі галовы засталіся наверсе і страляў па іх з сваімі азьвярэлымі памочнікамі так доўга, аж няшчасныя ахвяры не выяўлялі больш ужо ніякіх прыметаў жыцьця.

Надняx вугорскія ваенныя ўлады ў Стрыю праслухалі аднаго савецкага палоннага Васіля Канюхіна, расейскае нацыянльнасьці. Ён нарадзіўся ў вёсцы Борачэўка каля Бранску і папаўся ў палон каля Станіславава. Калі бальшавікі занялі мястэчка Трэмбоўлю на рэчцы Сэрэт, Канюхін знаходзіўся там нейкі час пры вартаўнічай камандзе. Гэтая каманда падлягала НКВД і павінна была ахоўваць турму ў Трэмбоўлі. І вось 26 сакавіка ў гэтай турме сталася наступная рэч:

25-га сакавіка спэцыяльная каманда НКВД сабрала ў двары гэтай турмы 250 палякоў-мяшчан з Трэмбоўлі. Ім было загадана прынесьці з сабою лапаты ці падобныя прылады, бо яны, быццам, мелі працаваць у акопах. Прышлі галоўным чынам жанчыны, старцы і дзеці, бо ўсе іншыя мужчыны былі пасланы на фронт.

У 7 гадзін раніцай вартаўнічая каманда стала каля брамы турмы, а міліцыянэры НКВД з цяжнім аружжам у руках загадалі нічога яшчэ не падазраваючым палякам выстраіцца каля сьцяны, каб іх можна было лепей пералічыць. Ясна, што тыя, хто адразу ня выпаўніў гэтага загаду, добра былі пачаставаны кольбамі і кулакамі, а шматлікім былі зараз-жа разьбіты галовы прынесенымі лапатамі. Было шмат цяжка раненых. У першую чаргу жанчыны былі сьмяротна перапалоханы і хаваліся за мужчынаў. У гэты мамэнт прышоў старшы камандзір НКВД і загадаў спакой. Кругом стаялі міліцыянэры з ружжамі ў руках. Прыйшоўшы камісар заявіў, што палякі цяпер расплацяцца за тое, што яны ў свой час абакралі пустыя памешканьні ўцёкшых жыдоў. Яны зьяўляюцца таму здраднікамі Савецкага Саюзу, памочнікамі фашыстаў і дзеля гэтага цяпер мусяць быць пакараны.

Апошнія словы камісара былі заглушаны шумам сальваў з ружжаў і дзікімі крыкамі бандытаў НКВД, якія накінуліся на анямеўшых ад страху сваіх ахвяраў. Камісар сам схапіў вядро з цечай, падобнай да дзёгцю і выліў яе на галовы стаячых і ляжачых каля яго людзей. Яго каты пасьледавалі зараз-жа за яго прыкладам і пачалі абліваць жывых і мёртвых бэнзынам і дзёгцем, а некаторыя пачалі запальваць. Хутка ў многіх месцах выбухлі пламеньні. З вар'яцкімі крыкамі бегалі па двары згараючыя людзі. Забойцы НКВД стралялі па гэтых жывых факелах і забівалі іх. Гэтыя сцэны людзкога няшчасьця ня можна апісаць ніякімі словамі. Гэтая страшная драма скончылася толькі тады, калі апошняя ахвяра сатанінскае прагі крыві замоўкла.

Пасьля гэтай страшнай сцэны вартаўнічая каманда, да якой належаў і Канюхін, атрымала цьвёрды загад не гаварыць нідзе ані слова аб гэтым страшным выпадку.

Гэта толькі капля ў моры тых гвалтаў і зьдзекаў, якія праводзяць агенты бацюшкі Сталіна над безбароннымі, няшчаснымі людзьмі. Гэта тая «свабода народаў», якую нясе гэты гэршт жыда-бальшавікоў і для нашага беларускага народу. Але мы яго ўжо даўно знаем і таму гэта яму ня ўдасца.

Вайна

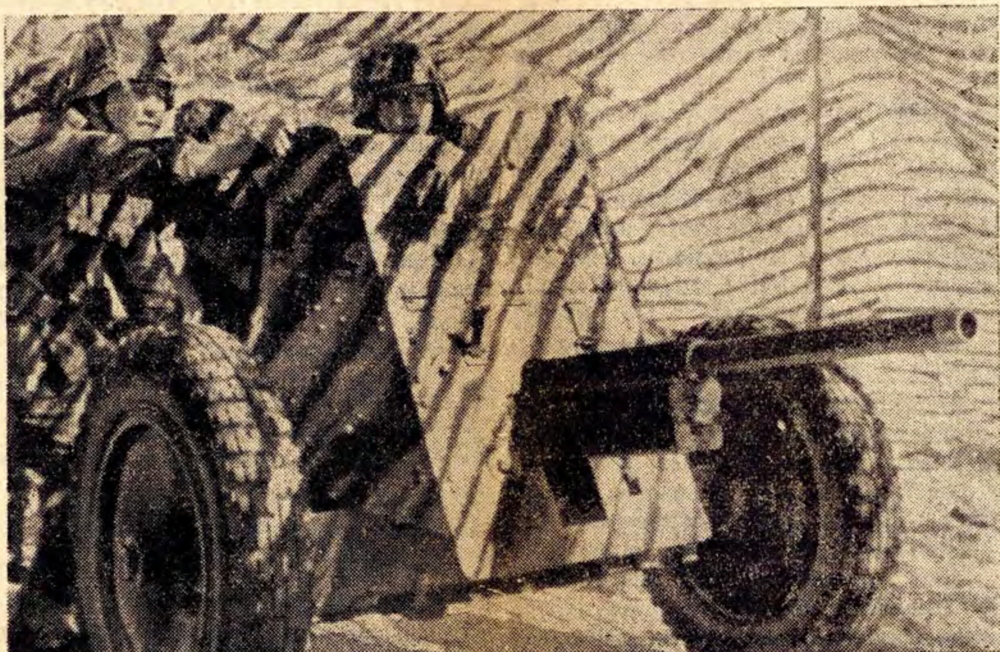
Пачатак вялікага вырашаючага бою. Заўзятыя баі на паўночным францускім пабярэжжы ад Лё-Гаўру да Шэрбургу.

Даўні чаканы наступ англа-амэрыканцаў на паўночна-францускае пабярэжжа ўначы з 5-га на 6-е чэрвеня пачаўся. Некалькі мінут пасьля поўначы, пры аднačасным моцным бамбардаваньні, вораг высадзіў свае моцныя паветраныя аддзелы ў раёне бухты ракі Сены. Хутка пасьля гэтага, пад аховай лягчэйшых і цяжэйшых ваенных караблёў, пачалі паяўляцца шматлікія дэсантныя варожыя лодкі таксама ў іншых мясцох пабярэжжа. Нямецкая абарона была ўсюды прыгатавана. Яна зараз жа рашуча ўступіла ў бой. Аддзелы паршутыстаў былі ўжо падчас спусканьня часткова акружаны, а варожыя караблі на моры з посьпехам абстраляны. Шматлікія аддзелы парашутыстаў былі зьліквідаваны, або ўзяты ў палон, іншыя моцна разрыўнымі мінамі зьнішчаны. Ня гледзячы на бязупынную варожую паветраную бамбардыроўку і агонь цяжкой марской артылерыі, нямецкія жаўнеры Атлянтыцкага валу не страцілі адвагі і сьмела ўступілі ў бой. Было пашкоджана некальні баявых караблёў і шмат дэсантных лодак, якія прыкрывалі сябе штучным туманам.

Падчас гэтых заўзятых баёў, у выніку якіх вораг панёс вялікія крывавыя страты, паявілся шматлікія варожыя дэсантныя лодкі паміж Орнэ і ўтокамі ракі Вір. Калі разьвіднела, была заўважана моцная эскадра варожых караблёў на захад ад Лё-Гаўру. Пад аховай баявых караблёў, крэйсараў і зьнішчальнікаў з абодвых флангаў, у бухце Сены паявілася вялікая колькасьць рознага роду і велічыні дэсантных лодак. Нямецкія тарпэдныя лодкі зараз-жа напалі на іх. Варожыя караблі і лодкі зараз-жа акружылі сябе штучным туманам. Ня гледзячы на гэта, нямецкія лодкі пускалі бязупынна свае тарпэды ў зграмаджаныя варожыя караблі, у выніку чаго шмат з іх было пашкоджана. З дапамогай цяжкай пабярэжнай артылерыі ўдалося шмат з іх, сярод іх адзін вялікі баявы карабель, затапіць. Абстрэл цяжкай варожай артылерыяй уладжаньняў пабярэжнай абароны астаўся бяз посьпеху. Тымчасам прадаўжаўся бой з ангельскімі парашутыстамі ў раёне Цэнаў і з высаджанымі амэрыканскімі аддзеламі каля Цэрэнтану. Было ўзята шмат палонных. Цікава, што ангельцы, каб ашукаць абаронцаў, скідалі на ўсход ад Орнэ напоўненыя разрыўным матрыялам велічынёю ў чалавека куклы, але нямецкія жаўнеры зараз-жа адкрылі гэты абман. Паміж Лё-Гаўрам і Шэрбургам варожае лятунства скідае ўсьцяж разрыўныя і запальваючыя бомбы, але аднačасна грыміць цяжкая пабярэжная артылерыя і гарматы наступаючых дывізыяў абаронцаў.

Ужо хутка пасьля пачатку гэтага варожага прадпрыемства можна было пазнаць, што галоўны наступ ён павёў у раёне Цэнаў, Царэнтану

(Працяг на 2-й бачыне).

У ПЯСКОХ АТЛЯНТЫЦКАГА ВАЛУ.

У добрых для абароны месцах падрыхтоўваюцца штодзённа грэнадзіры ў процілятунскай абароне.

Вайна

(Працяг з 1-й бачыны).

і Шэрбургу. З паветра і па моры вораг кідаў тут у бой усьцяж сьвежыя сілы, а на некаторых мясцох высадзіў нават танкі. Але ўсюды яны спаткаліся з контр-ударамі нямецкіх абаронцаў. Па абодвых баках Шэрбургу варожыя паветраныя аддзелы былі разьбіты раней, чым яны маглі сфармавацца да бою. Але асабліва вялікія крывавыя страты панёс вораг у раёне Цэнаў. Мім іншым тут была зьнішчана 35 варожых танкаў.

На ўсім пабярэжжы паміж Шэрбургам і Лё-Гаўрам прадаўжаюцца цяжкія заўзятыя баі. Далей вораг павёў наступ на астравы ў канале Жэрзэй і Гуэрнзэй. Новыя моцныя эскадры караблёў прыбліжаліся таксама да пабярэжжа паміж Кале і Дюнкірхэн.

Вялікі бой на паўночна-францускім пабярэжжы пачаўся. Яго спаткаў усюды гатовы да абароны нямецкі жаўнер з Атлянтыцкага валу. Дзеля гэтага вельмі магчыма, што гэты рызыкоўны чын англа-амэрыканцаў скончыцца для іх ізноў Дюнкірхэнам, Дієпам, г. зн. вялізарнымі стратамі і морам крыві.

На італьянскім фронце прадаўжаюцца таксама далей заўзятыя баі. Ня гледзячы на тое, што нямецкае ваеннае камандаваньне запрапанавала англа-амэрыканцам абвесьціць горад Рым, дзеля яго культурных памятнікаў, вольным горадам і ня ўключаць яго ў баявую лінію, амэрыканскія танкавыя аддзелы 4-га чэрвеня пранiклі ў сярэдзіну гэтага гораду, каб заваладаць мастамі праз раку Тыбр. Дайшло да вулічных баёў, якія прадаўжаліся ад паўдня да вечара. Такім чынам гэты вечны горад стаўся месцам цяжкіх баёў. Каб запабегчы зьнішчэньню вельмі вартасных гістарычных памятнікаў, нямецкае ваеннае камандаваньне пастанавіла пакінуць гэты горад. Пасьля гэтага на працягу цэлага дня вораг наступаў з вялікімі сіламі пяхоты і танкаў на ўсход ад яго. Усе гэтыя атакі былі поўнасьцю з вялікім крывавымі стратамі для ворага адбітыя. Таксама былі адбіты ўсе варожыя атакі на захад ад Ціволі. У раёне Фрозінонэ і на ўсходнім беразе рэчкі Ліры на поўнач ад Зоры вораг страціў ад 12-га траўня 400 танкаў. Баі ў Італіі прадаўжаюцца далей. Нямецкае ваеннае камандаваньне разам з фашыстоўскай Італіяй і сваімі іншымі саюзьнікамі мае ўсе прадумовы для асягненьня поўнай перамогі над ворагам.

Італьянскія тарпэдныя самлёты збамбардавалі варожыя ваенныя караблі ў Гібральтары, у выніку чаго былі пашкоджаны цяжка 4 фрахтавы на 30.000 БРТ і 2 далейшыя пашкоджаны лягчэй. Нямецкі зьнішчальнік падводных лодак затапіў у Эгейскім моры варожую падводную лодку.

Нямецкі ваенна-марскі флот разам з лятунствам затапіў за месяц травень 24 гандлёвыя і транспартныя варожыя караблі на 131.700 БРТ і цяжка пашкодзіў 23 далейшыя караблі на 169.000 БРТ. Акрамя таго былі затоплены: 17 зьнішчальнікаў і канвойных караблёў, 2 падводныя лодкі, 6 хуткабежных лодак і 3 старажавыя караблі, а 1 тарпэдная лодка. Шмат хуткабежных лодак і іншых караблёў былі цяжка пашкоджаны. Акрамя гэтага за месяц травень было зьбіта 1839 англа-амэрыканскіх самалётаў, што прадстаўляе сабою 22 поўныя паветраныя эскадры з пэрсаналам у 10.000 чалавек. Такім чынам ад пачатку гэтага году англа-амэрыканцы страцілі 6157 самалётаў, у большасьці 4-х маторных бамбавікоў.

На ўсходнім фронце і далей не адбылося ніякіх паважнейшых ваенных дзеяньняў. Баі тут адбываюцца толькі на паўночны захад ад Ясаў. Нямецка-румынскія аддзелы прадаўжаюць і далей тут наступаць. Некалькі разоў яны пранiклі ў становішчы бальшавікоў, спрычынілі ім вялікія крывавыя страты і занялі некалькі важных стратэгічных пунктаў. Бальшавікі намагаліся некалькі разоў адбіць гэтыя пункты, у большасьці ўзвышшы, назад, дзеля гэтага часта праводзілі моцныя контр-наступы. Некалькі разоў дайшло да цяжкіх баёў з удзелам танкаў і баявых самалётаў. Аднак, усе гэтыя контрнаступы былі поўнасьцю адбітыя з вялікімі стратамі для іх у людзкім і ваенным матарыяле. Падчас гэтых баёў бальшавікі страцілі 95 танкаў і 204 самалёты. У падножжа Карпатаў нямецка-вугорскія аддзелы правялі шэраг пасьпяховых атакаў. Усе спробы варожых контр-атакаў былі поўнасьцю адбітыя. Нямецкія ўдарныя аддзелы правялі таксама шэраг пасьпяховых атакаў на паўночна-усходнім берагу Пэйпускага возера, прыгэтым было зьнішчана некалькі узмоцненых варожых пунктаў. Нямецкія старажавыя ваенна-марскія сілы затапілі ў Фінскай затоцы 4 савецкія хуткабежныя лодкі, а іх абслугу ўзялі ў палон.

Нямецкія баявыя самалёты цяжка збамбардавалі далей жалезна-дарожныя вузлавыя станцыі, асабліва Казацін і Фастаў.

Англа-амэрыканскае лятунства праводзіла далей свае тэрарыстычныя налёты на гарады Нямеччыны. Шкоды ў жыльлёвых памешканьнях і страты сярод насельніцтва паўсталі асабыло зьбіта 53 самалёты, у большасьці 4-х маторных бамбавікоў. Акрамя таго амэрыканскае лятунства правяло налёты на румынскі горад Плёэшці. Прыгэтым было зьбіта 28 самалётаў, таксама ў большасьці 4-х маторных бамбавікоў.

Нямецкае баявое лятунства цяжка збамбардавала некалькі разоў парты і ваенна-важныя аб'екты ў паўдзённай і ўсходняй Англі.

Ад сэпаратыстаў да адраджэнцаў

Да гэтага часу трымаецца ў нас яшчэ пагляд, што так званае несьвядомае буджэньне нацыянальнае сьведамасьці, якое дало пачатак сучаснаму адраджэнскаму руху, паўстала пад уплывам заходня-эўрапэйскага рамантызму. Бязумоўна, рамантычныя ўплывы адыгралі тут не апошнюю ролю, аднак наш нацыянальны рух паўстаў і разьвіваўся перадусім у выніку тых гістарычных падзей, палітычных і сацыяльных зьмен, якія мелі месца з канцом 18-га і пачаткам 19-га стагодзьдзя на тэрыторыі нашае Бацькаўшчыны: падзел Рэчы Паспалітай, напалеонаўская вайна, ліквідацыя вуніі і г. д.

Як з малога зярняткі разрастаецца вялікае дрэва, так і беларускі адраджэнскі рух вырас з таго зярнятка, якое асталося нам пасьля заняпаду, пакуль не дачакалася спрыяючых абставінаў прарастаньня. Гэтым зярняткам было пачуцьцё гаспадарсьцьвеннай, або можа толькі рэгіянальнай асобнасьці, традыцыя сэпаратызму, якая дбала перахоўвалася ў асяродзьдзі спольшчанага беларускага баярства. Дробная шляхта і ніжэйшае духавенства, асабліва вуніяцкае і праваслаўнае, трымалася яшчэ беларускае мовы, а спольшчаныя адзінкі, пераняўшы польскую мову і культуру, шанавалі народныя звычаі, традыцыі, нацыянальную вопратку, асаблівасьці рэлігійных абраднасьцяў і культ нацыянальных сьвятыняў. Нашая шляхта ніколі не вракалася ідэі дзяржаўнага сэпаратызму, а Вялікае Княства Літоўскае, як самастойная гаспадарсьцьвенная адзінка з асобным урадам і адмінстрацыяй, з асобным скарбам і войскам праіснавала аж да распаду Рэчы Паспалітай. А і трактаты аб падзеле заключліся паміж Расейскай Імпэрыяй з аднаго боку і Польскім каралеўствам і Вялікім Княствам Літоўскім з другога.

Пачуцьцё нацыянальнай сьведамасьці наагул было ў той час яшчэ вельмі прымітыўным і часта падмянялася дзяржаўнай або веравызнаўчай прыналежнасьцю. Аднак, пачуцьцё «ліцьвін» было для нашай шляхты ня толькі азначэньнем рэгіянальнай асобнасьці. Для многіх гэтае паняцьце заспакойвала будзіўшуюся нацыянальную сьведамасьць.

Толькі калі пасьля падзелу Рэчы Паспалітай уся Беларусь лучыла пад Расею і царскі ўрад пачаў трактаваць забраны край, як «исконно русскую» зямлю, а беларускую шляхту спалячаным «исконно русским дворянством», сярод гэтага асяродздзя ўзмацняецца прывязанасьць да польскай нацыянальнасьці і пашыраюцца польскія палітычныя ўплывы.

Бароняцыся ад расейскага захопніцтва, краёвая інтэлігэнцыя безаглядна імкнецца ў бок Польшчы, у якой бачыць сільнага саюзьніка супроць Масквы. У цеснай злучнасьці з Польшчай яна шукае ратунку. Польскасьць мае абараніць іх ад русыфікацыі.

Пачынаецца шалёная паланізацыя краю. Спрыяе гэтаму палітыка цара Аляксандра 1-га, які даручыў куратарства Віленскага Школьнага вокругу князю Адаму Чартарыскаму. Уся Беларусь пакрываецца сеткай польскіх гімназій, павятовых і народных школаў, пачынае разьвівацца польская літаратура. Адноўлены Віленскі універсытэт становіцца асяродкам польскай культуры ў Беларусі.

Але іменна ў гэтых мурох праблiскiваюць першыя праменьчыкі той думкі, з каторай нарадзіўся адраджэнскі рух. У асяродзьдзі прафэсараў-краёўцаў, пераважна вуніятаў, у якіх пачуцьцё сэпаратызму паглыблялася прыналежнасьцю да чужога паляком усходняга абраду, паўстае сьмелая ідэя: бараніцца ад расейскага захопніцтва, не засланяючыся польскасьцю, а наадварот, паказаўшы наўсуперак маскоўскім казённым вучоным, што «беларусы — гэта ня рускія».

Каб знайсьці навуковае абаснаваньне гэтай канцэпцыі, яны пачынаюць займацца нашай мінуўшчынай, філёлёгіяй, этнаграфіяй. І так праф. Міхал Баброўскі (1784—1848) выцягвае на дзённае сьвятло і вывучае старадаўнюю беларускую літаратурную мову і гісторыю. Праф. Ігнат Даніловіч (1789—1843) выдае «Літоўскі летапісец», забытак старадаўнай беларускай хронікарскай літаратуры; апрацоўвае да выданьня ў беларускім арыгінале з перакладам на польскую і расейскую мовы кадэкс беларускага права — «Літоўскі статут». Займаецца таксама археаграфічнай працай праф. Жэгота Анацэвіч (1780—1845). Ян Баршчэўскі, Аляксандар Рыпінскі, Ян Чачот ды інш. аддаюцца працы ў галіне этнаграфіі.

Дасьледчыкі народнай творчасьці ў выніку сваёй працы ня толькі знайшлі падтрыманьне сваёй тэзы «беларусы — не расейцы», але пераканаліся, што сваеасаблівая беларуская народная культура зьяўляецца наймацнейшым абаронным валам супроць русыфікацыі, што пакуль будзе жыць у народзе яго мова, песьня, легенда — народ гэты ня зрушыцца, захавае ўсе адзнакі сваёй нацыянальнай апрычонасьці.

Гэта заахвочвае іх складаць у беларускай мове песьні, казкі, гутаркі і пускаць у народ, каб тым самым падмацаваць народную культуру, даць народу сьвежую духівую страву.

Паўстае беларуская рукапісная літаратура.

Ян Чачот (1797—1847) напісаў шмат беларускіх песьняў, з якіх 28 было надрукавана ў 1844 г. Ян Баршчэўскі (1790—1851) таксама напісаў шмат вершаў і песьняў, якія пайшлі ў народ. Ю. Барташэвіч сьцьвярджае, што «вершы Баршчэўскага расходзіліся па ўсіх руках. Умелі іх напамяць дзеткі, а няньки пялі пры калысках песьні Баршчэўскага».

Пад уплывам пісанай літаратуры будзяцца ў народзе песьняры-самародкі, да прыкладу, Паўлюк Бахрым (1814—1891).

У 40-х — 50-х гадох акцыя гэтая прыймае характар арганізаванага грамадзянскаг руху. Беларускія песьняры гуртуюцца, вядуць перапіску, ладзяць спатканьні, працуюць суполам. Душою гэтага гуртка зьяўляецца Арцём Дарэўскі — Вярыга (пам. 1884), які надае руху ідэолёгічны напрамак, заахвочвае да працы маласьведамых, пільнуе, «каб усе рабілі сваё».

Дарэўскі сам многа піша беларускіх песьняў, а нават і вялікшых твораў. Недарма сучасьнікі называюць яго «падзьвінскім дударом».

Шмат беларускіх песьняў пусьцілі ў народ Вінцук Дупін-Марцінкевіч (1807—1884) і Людвіг Кандратовіч (Сыракомля 1822—1862). Аб гэтым апошнім Адам Кіркор, сам удзельнік Вярыгоўскага гуртка, сьведчыць, што «яго беларускія песьні асабліва любіць народ. Іх пяюць усюды, хаця нямногія ўжо ведаюць, хто быў іх аўтарам». В. Марцінкевіч, апрача вершаў і песьняў, піша і выдае друкам вершаваныя аповесьці і драматычныя творы.

Пішуць яшчэ пабеларуску Вінцук Каратынскі, М. Караткевіч, Г. Арцімоўскі, Фр. Карафа-Корбут (Пранцішак Вуль), Ян Шамёт-Палачанскі 1826—1905) ды іншыя. Блізкім былі да гуртка В. Коптскі і Ст. Манюшка.

Значэньне Вярыгаўскага гуртка ў разьвіцьці нашае літаратуры і адраджэнскага руху ў 19 ст. ня меншае чым рэдакцыі «Нашае Нівы» ў 20 ст. Гэта як-бы штаб, з якім падтрымоўвалі лучнасьць шматлікія аднадумцы из ўсіх закутках Краю, якія перапісвалі і кальпартавалі ў народ рукапісную літаратуру, а гэтак сама пашыралі ўжо друкаваныя творы Марцінкевіча. Толькі ў такіх абставінах пісаная беларуская літаратура магла атрымаць тую пашыранасьць, аб якой сьведчаць сучасьнікі. Які шырокі размах прыняў гэты рух можна судзіць хіць-бы па тым, што расейскі ўрад прымушаны быў «упразднить» само слова «Беларусь», замяніўшы яго паняцьцем «Западная Россія», а гэтак сама забараніць беларускі друк.

Але нацыянальная сьведамасьць у пісьменьнікаў і дзеячоў Вярыгоўскага гуртка яшчэ ня зусім дасьпела і часта абмяжоўвалася пачуцьцём рэгіянальнай апрычонасьці. Амаль усе з іх адначасна пішуць і папольску. Гэта дало падставу некаторым гісторыкам беларускай літаратуры называць іх «польска-беларускімі» пісьменьнікамі, або нават «несьвядомымі будзіцелямі нацыянальнай сьведамасьці». Такі пагляд памяншае гістарычнае значэньне гэтай пары ў разьвіцьці нашага адраджэньня і стварае ўражаньне, быццам наш нацыянальны рух быў запачаткаваны чужынцамі.

На самым дзеле ўсе яны чыстакроўныя беларусы і ня толькі з паходжаньня, а і па духу шчырыя патрыёты. Для народу яны пішуць беларускай народнай мовай, а для «краёвай інтэлігэнцыі» папольску, бо беларускай літаратурнай мовы яшчэ ня існуе. Але першыя спробы яе тварэньня робяцца гэтаксама ў асяродзьдзі гуртка Марцінкевічам ў перакладзе «Пана Тадэуша». Польская мова служыць ім за сродак для выяўленьня сваёй беларускай душы.

Ул. Курбскі.

(Працяг у наступным нумары).

Дамовы арышт Віктара Эмануіла

Урад Бадоліё выдаў распараджэньне аб арышце Віктара Эмануіла, караля Імбэрта і ўсіх знаходзячыхся ў Італіі асобаў з каралеўскага роду Совонэн. Рада Міністраў забараніла ўсім вышэйуспомненым пакідаць свае сілы ў Кава ді Тіррэні каля Нэаполю.

Прычынай гэтай забароны паслужыў намер Імбэрто выехаць ў Сыцылію і Сардынію. Міністар Сфорца заявіў, што падарожжы гэткага роду маглі-б выклікаць у насельніцтве яшчэ большы непакой і зьбянтэжанасьць.

Тіглієці сказаў ад імя камуністых сяброў ураду, што камуністычная партыя пакуль што ня прыдае значэньня дынастычнаму пытаньню.

Аднак ён і ягоныя таварышы галасуюць таксама за дамовы арышт з салідарнасьці...

Пэтэн зварочваецца з адозвай да францускага народу

У сувязі з высадкай англа-амэрыканскіх войскаў галава дзяржавы маршал Пэтэн зьвярнуўся з адозвай да францускага народу, у каторай ён заклікае ўсе ўстановы, чыгунчнікаў і работнікаў трываць станоўка на сваіх становішчах, каб утрымаць жыцьцё нацыі і выканаць належна свае абавязкі. Паміж іншым гаворыцца ў адозве наступнае: «Французы! Не пагаршайце нашага няшчасьця яшчэ больш чынамі, каторыя могуць пацягнуць за сабой трагічныя рэпрэсыі, бязвіннае францускае насельніцтва будзе за гэта адказваць. Толькі ўтрыманьнем суровай дысцыпліны можна ўратаваць Францыю. Дзеля гэтага слухайце загадаў ураду, выконвайце кожны свае абавязкі. Умовы змаганьня ў некаторых выпадках могуць спрычыніцца да правядзеньня нямецкай арміяй надзвычайных мерапрыемстваў. Трэба будзе пагадзіцца з гэтымі ўмовамі.

Гандзі не зьмяніў сваіх поглядаў

Ня гледзячы на сваю хваробу. Гандзі мае намер сустрэцца з старшынёй магамэтанцаў Інахам, каб зарганізаваць агульна-індускае згуртаваньне. Сустрэча адбудзецца ў Бамбэі ў будучым тыдні.

Гэтыя весткі прыняты ў Англіі з вялікім непакоем. Гандзі зусім не зьмяніў сваіх старых поглядаў і мэтаў і зазначыў, што ён можа адмовіцца ад сваіх старых поглядаў і мэтаў і зазначыў, што ён ня можа адмовіцца ад свайго пастулату са жніўня 1942, у якім ён патрабаваў ад ангельцаў, каб яны пакінулі Індыю.

З УСЯГО СЬВЕТУ

◆ Агенцтва Рэйтэр паведамляе з Дубліну, што ірляндскі міністар-прэзыдэнт дэ Валера ізноў выбраны пры агульных выбарх у парлямант.

◆ Паводле швэдзкіх паведамленьняў, дагэтуль у Швэцыі інтэрнавана 502 амэрыканскія лятуны.

◆ Газэта «Дэйлі Мэйль» поўна роспачы, што Англія старэе, бо зараз ёсьць у Англіі толькі $2\frac{3}{4}$ мільёны моладзі, а яшчэ ў 1937 г. было аж $3\frac{1}{4}$ мільёны.

◆ Паводле паведамленьняў з фронту з над індуска-бурманскай граніцы, баі яшчэ ня спынены, ня гледзячы на папаваньне дажджовага пэрыяду.

◆ У шасьці аўстралійскіх рудніках выбухла забастоўка, якая пашырылася з вялікай хуткасьцю на амаль ўсе руднікі Аўстраліі.

◆ З Алжыру паведамляюць, што гэнэрал дэ Голь выкліканы ангельскім урадам у Лёндан.

◆ У часе ангельскага паветранага налёту на унівэрсытэцкі горад Люнд у паўдзённай Швэцыі зьнішчана каштоўнасьцей на суму 520.000 кронаў.

◆ Новы прэзыдэнт рэспублікі Коста-Рыко, Тэодорэ Пікадо, злажыў перад сабраўшымся кангрэсам прысягу і прыступіў да выкананьня сваіх абавязкаў. Пасьля прысягі прэзыдэнт вызначыў міністраў.

◆ Іранскі міністар унутраных справаў падў іранскаму парляманту праект, абвесьціць у Іране надзвычайнае палажэньне ў сувязі з супроцьдзейнічаньнем насельніцтва па прычыне новага набору ў армію.

◆ Брытанскія інтэрасанты нафты сабатуюць усімі сродкамі амэрыканскія нафтовыя пляны на Сярэднім Усходзе.

◆ Як паведамляюць з Вашынгтону, 1700 жыдоўскіх прафэсараў зьвярнулася да Рузвэльта з пісьмовай просьбай «адчыніць пры дапамозе сваіх уплываў брамы Палестыны для свабоднага ўезду туды жыдоў.

◆ Савецкі ўрадовы часопіс «Война и рабочий класс» выступіў з вострай крытыкай супроць Міжнароднага Чырвонага Крыжу, які зьвярнуўся за вядучых вайну з заклікам, захоўваць правілы законаў вайны.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

СЛОНІМ

АДКРЫЦЬЦЁ ДРУГОЕ МАСТАЦКАЕ ВЫСТАЎКІ АБРАЗОЎ

14 траўня адчынілася ў Слоніме вясновая мастацкая выстаўка, зарганізаваная мастацкай сэкцыяй Беларускага Культурнага Згуртаваньня.

Выстаўка карыстаецца вялікім посьпехам у насельніцтва. Частка працаў на мейсцы закупляецца наведвальнікамі.

Выстаўка будзе трываць 2 тыдні.

Калі гаварыць аб працы Беларускага Культурнага Згуртаваньня ў Слоніме, дык перадусім трэба гаварыць аб працы Мастацкае сэкцыі БКЗ ды да слова і пажадць каб і ў іншых галінах працы БКЗ у Слоніме спорылася так, як у гэтай.

Бо Слонімская мастацкая сэкцыя сапраўды працуе плодна.

У працягу 4 месяцаў свае працы Слонімскія мастакі здолелі зарганізаваць ужо другую выстаўку сваіх працаў-малюнкаў.

Ад новага году Слонім пабачыў: Агульную выстаўку працаў мастакоў Слоніму (абразы і разьба); Пасьмяротную выстаўку працаў мастака А. Карніцкага; выстаўку народных мастацкіх тканінаў і выстаўку народных вышывак і трыкатажаў.

Цяпер зноў маем выстаўку абразоў.

У выстаўцы прымаюць удзел 7 мастакоў-прафэсыяналаў і аматараў, а мяноўна: К. Хруцкая, А. Бенікаў, Г. Чарнышоў, Е. Лібанскі, А. Паўленка, Ф. Хасадзкі, А. Гайдук.

На выстаўцы выстаўлена ўсяго 71 малюнкаў, прычым 29 з іх алей, рэшта акварэль і пастэль.

На чало выстаўкі выбіваюцца сваімі творамі двох госьцяў-мастакоў з нашае ўсходняе парубежы — Смаленшчыны: А. Бенікаў і Г. Чарнышоў, а такжа Слінімшчына К. Хруцкая.

Зьявіліся і новыя імёны ўдзельнікаў выстаўкі, як маладая мастачка-аматарка Л. Гайдук. Багацей выступілі на выстаўцы мастакі: А. Паўленка і Ф. Хасадзкі, якія на мінулай выстаўцы выставілі толькі па адным малюнку.

Большасьць выстаўленых малюнкаў, гэта пэйзажы. Досьць багата рэпрэзэнтуецца на выстаўцы і партрэтыка. Беднаваты жанр.

У пэйзажы апрача Слонімшчыны шырока выяўлены Смаленск — усходні бастыён Беларусі — (Чарнышоў і Бенікаў).

Крытычны агляд падамо ў наступным нумарох.

КОННА

Навучальны год у Коннай закончыўся 27-га траўня.

Заканчэньне навучальнага году адбылося вельмі ўрачыста. 27 ў школе сабралася шмат дзяцей. Пасьля прамовы кіраўніка школы, які адзначыў вялікую ролю школы ў грамадзкім жыцьці, а таксама расказаў аб працы школы ў мінулым навучальным годзе, дзеці дэклямавалі беларускія вершы, сьпявалі нацыянальныя беларускія песьні, якія даўно ўжо былі падрыхтаваны да гэтага урачыстага дня.

Асабліва прыемнае ўражаньне зрабіла на ўсіх прысутных разьвітаньне дзяцей із сваімі настаўнікамі. Усім настаўнікам былі прынесены вучнямі прыгожыя букеты кветак. Дзеці ў асабліва чулых словах выказалі падзяку настаўнікам, у якіх яны вучыліся. Вельмі прыемна было чуць, як дзеці з сьлязьмі на вахоч казалі: «Дзякуем спадару кіраўніку і ўсім нашым настаўнікам за іх шчырую і адданую працу. Калі ў наступным навучальным годзе на якім-небудзь прычынам ня будзе заняткаў у школе, то мы зьвернемся да Вас з просьбаю дапамагчы нам працягваць далей нашу асьвету, каб яна дапамагла нам прынесьці як мага больш карысьці для нашай Бацькаўшчыны і аддана служыць Беларускаму Народу».

Выступленьне дзяцей з такой сардэчнай прамовай паказала, што выхаваньне вучняў у Коннаўскай школе пастаўлена на належную вышыню і вынікі працы настаўнікаў заслугоўваюць атрыманай імі падзякі. Яны дасягнулі таго, чаго патрабуе ад іх наша Бацькаўшчына.

З КРАЯВІДАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ. Прыгожасьць беларускай вёскі.

МЕНСК

Менскія бібліятэкі перададзены Цэнтральнай Радзе.

15 траўня ў памешканьні Беларускай Цэнтральнай Рады адбылася перадача Беларускаму Культурнаму Згуртаваньню менскіх бібліятэкаў, якія да гэтага часу былі пад ведамам аддзелу Гэнэральнага Камісарыяту.

Гэтым самым Гэнэральны Камісар выканаў абяцаньне, дане Беларускай Цэнтральнай Радзе. Перадача бібліятэкаў аказалася толькі цяпер магчымай так, як кнігахавальні павінны былі быць спачатку ачышчаны ад усіх разлагальных жыда-бальшавіцкіх твораў. Такім чынам Беларускаму Культурнаму Згуртаваньню былі перададзены: Дзяржаўная бібліятэка (былая Ленінская) у 500.000 томаў, кніжныя склады на Рынкавай вуліцы ў 35.000 тамоў, на Ленінградзкай выліцы ў 50.000 тамоў і на Віцебскай вуліцы ў 7.000 тамоў, а таксама бібліятэка ранейшай Акадэміі Навук на 30.000 тамоў, унівэрсытэту ў 70.000 тамоў і мэдычнымскага інстытуту таксама ў 70.000 тамоў. З гэтымі бібліятэкамі Культурнае Згуртаваньне атрымоўвае каштоўны сродак для працы на адбудове краіны на дабрабыт беларускага народу і для сумеснай барацьбы супроць бальшавізму за новую Эўропу.

Беларуская літаратура з часу ўзьнікненьня першай кнігі ў беларускай мове, якая была выдана і надрукавана ў 1517 годзе Францішкам Скарыной, доўгі час находзілася пад уціскам чужаземных уплываў. Кнігі, якія асталіся ад мінулых стагодзьдзяў у большасьці загінулі пры польскім, а таксама расейскім панаваньні. Асабліва цяжкія былі страты пры бальшавіцкай уладзе. З актаў відна, што на загду бальшавіцкіх органаў цэнзуры былі зьнішчаны мільёны каштоўных твораў беларускай літаратуры. Пасьля арганізацыі Беларскай Цэнтральнай Рады і Культурнага Згуртаваньня пад нямецкай абаронай гэтая акалічнасьць у корані зьмянілася. Беларускі народ мае цяпер магчымасьць займацца разьвіцьцём сваёй нацыянальнай культуры і прывесьці ў парадак бібліятэчную справу.

Бліжэйшай мэтай Культурнага Згуртаваньня будзе ўтварэньне вялікай грамадзянскай і агульнадаступнай бібліятэкі.

Прачытаўшы, перадай газэту свайму Суседу!

Забэйда-Суміцкі

Многім беларусам Беласточчыны прыйшлося чуць нашага выдатнага пяюна Міхася Забэйду-Суміцкага. Ягоныя канцэрты пакідаюць сярод слухачоў уражаньне, якога ўжо не сатруць у душы нават доўгія, цяжкія ваенныя гады. Для тых, што яго ўжо чулі, і для тых, што хіба раней-пазьней яго пачуюць, калі не з эстрады, дык з радыя, ці з грамафоннай пліткі, — падаем тут крыху інфармацыяў аб жыцьці таленавітага пясьняра.

Міхась Забэйда, па матцы Суміцкі, радзіўся ў 1900 годзе ў сяле Падароск, Ваўкавыскага павету, у сялянскай сям'і. Беларускія песьні маткі ўжо тады глыбака запалі ў чулую душу будучага песьняра. Пасьля сканчэньня пачатковай школы ён на самым пачатку сусьветнай вайны паступіў у настаўніцкую сэмінарыю ў Маладэчне. Але ваенная віхура хутка яго стуль выкідае на доўгую і далёкую вандроўку праз Смаленск, Пензу, Барнаул на Сібір. Урэшце ён спыніўся аж на другім канцы Азіі, у манчжурскім Харбіне. За гэты час кончыў настаўніцкую сэмінарыю, вучыцельскі інстытут і ў Харбіне эканамічны аддзел юрыдычнага факультэту. Здабываючы вышэйшую асьвету, ён аднačасна працаваў у розных школах Харбіну.

Да сьпеву Забэйда-Суміцкі меў пацяг змалку, але да харбінскіх гадоў ён сьпевам займаўся толькі пааматарску. Тут толькі наступіў у душы будучага песьняра той пералом, які заважыў на ўсім ягоным пазьнейшым жыцьці. Ён пачынае тут штораз больш углубляцца ў навуку сьпеву й музыкі наагул і працуе над гэтым з свомаю сабе ўпорыстасьцю. Прафэсарамі ў ягоным музыкальным разьвіцьці былі: партнэрка Шаляпіна — Плотніцкая, Мэттэр і Тамашынская. Па нейкім часе ён ужо выступае ў Харбінскай опэры ў ролі Ленскага ў «Аўгені Анегіне» Чайкоўскага, як князь у опэры «Русалка» Даргомыжскага і ў галоўнай ролі цара Берэндзея ў опэры «Сьнягурачка» Рымскага Корсакава. Музычная крытыка вельмі прыхільна спаткала першыя выступы маладога пяюна. Гэта мастака падахоціла да далейшай працы над талентам. У 1932 г. Забэйда-Суміцкі кідае Харбін і едзе ў Італію, у Мілян, дзе далей паглыбляе сваю музыкальную веду, даскапаліць голас. Працаваў ён тут пад кіраўніцтвам прафэсара Фэрнандо Карпі. Італьянцы хутка ацанілі прыемны мяккі голас, лірычны тэнар пяюна, падмецілі, што ён пяе ня толькі голасам, але і душой. Гэта адчыняе яму дзьверы ў слаўную на ўвесь сьвет Міланскую опэру падарожжы па гарадох Італіі, прыйманы ўсюды «Ля Скаля». Ён таксама адбывае сьпявачыя вельмі прыхільна й слухачамі й крытыкай.

Прабыўшы блізу чатыры гады ў Італіі, Забэйда ў 1935 г. варочаецца на бацькаўшчыну і прыяжджае на коратка ў вёску Сейпякі, Пружанскага павету, дзе жыла песьнярова маці.

Пасьля некалькі публічных канцэртаў яго ангажуе пазнаньская опэра. Тут ён выступае як саліст у опэрах «Рыголето» Вэрдзі, «Сэвільскі цырульнік» Россіні, «Фауст» Гуно, «Уцёкі з Сэраілю» Моцарта, «Юлі Цэзар» Гэндля, «Аўгені Анегін» Чайкоўскага, «Галька» Манюшкі і інш. Пазьней пясьняр робіць турнэ па галоўных гарадох Польшчы, выяжджае й заграніцу — Рыга, Таллін, — пяе ў радыё. У канцэртным рэпэртуары, побач усякіх іншых вакальных твораў, былі звычайна і беларускія народныя песьні.

Перад беларускай публікай Забэйда першы раз пяе ў сьнежні 1936 г. у Вільні, падчас канцэрту з нагоды Дня Беларускай Культуры. Прысутнае на канцэрце беларускае грамадзянства Вільні ўжо пасьля некалькіх песьняў адчула, што перад ім першарадны сьпявацкі талент, адчула добра як высокамузыкальныя асаблівасьці голасу, так і выдатную веду музыкальнай тэхнікі. А перадусім запала глыбака ў душу асаблівая беларуская інтэрпрэтацыя нашых песьняў, чаго не змаглі даць дагэтуль ніякія салісты чужога паходжаньня, ці чужой культуры. Незмаўкаючыя буры воплескаў, бесканечнае бісаваньне, букеты кветак і ўрэшце зьнесены на руках з эстрады захопленай моладзьдзю пясьняр — вось вынікі першага знаёмства.

Навязаны сардэчны кантакт з беларускім грамадзянствам і беларускай публікай ад гэтай пары не траціцца праз увесь час аж да сучаснай вайны. Кожны год Забэйда-Суміцкі дае па некалькі канцэртаў у Вільні, якія ладзіць найчасьцей беларускае студэнцтва віленскага ўнівэрсытэту. Аб'яжджае песьняр з сваімі канцэртамі й іншыя гарады Заходняй Беларусі, як Беласток, Баранавічы, Ліду, і ўсюды найбольш хапае за сэрца сваіх слухачоў сьвежаю, жывою красой народных песьняў. Найбольш усюды любімая і бураю воплескаў спатыканая ягоная задорная, разгуляная «Лявоніха».

Мастак напяяў беларускія народныя песьні і на грамафонныя пліткі. Праз іх гэтыя песьні ў высокамастацкім выкананьні пайшлі ізноў назад у народ, павандравалі ў найбольш глухія куткі Заходняй Беларусі, усюды там, дзе сам пяюн ня мог даехаць.

Былі тады цяжкія гады для беларускага нацыянальнага жыцьця. Чым далей, тым безаглядней шалела рэакцыя і тэрор польскага шавінізму. Бацянскі і Костэк Бернацкі былі насланыя на «апякуноў» у Беларусь. Песьня, самая нявінная народная песьня аб «каліне», «рабіне» ці «маладым дубочку» была залічаная да «антыпаньствовых». Мастаку забараняецца іх пяяць спачатку па правінцыяльных местах, а ўрэшце не дазваляецца ўжо зладзіць канцэрту і ў Вільні.

Палітычная атмасфэра ў Беларусі стаецца цяжкою не да вытрыманьня. Над Эўропаю тымчасам згушчаюцца ўсё цямнейшыя хмары: у верасьні 1939 г. ударыў першы гром сучаснай вайны, што адразу зьмяла той пяўдалы вэрсальскі твор, які ані сам не патрапіў належна ўладзіць свайго жыцьця, ні другім не даваў дарогі да свабоднага нацыянальнага разьвіцьця.

У гэтую вайну Забэйда, перажыўшы ў Варшаве ўсе ваенныя жудасьці аблогі і бамбардаваньня, а пазьней зімовы холад і голад, — вясною 1940 г. пераяжджае ў Прагу. У выніку падзеяў, у межах Нямеччыны тымчасам несападзявана апынулася многатысячная беларуская эміграцыя, адцятая непраходнымі палітычнымі кардонамі ад Бацькаўшчыны. Мастак, адпачыўшы крыху й атросшыся ад цяжкіх ваенных перажытых дзён, ідзе ізноў з песьняю, перадусім з роднаю беларускаю песьняю, да кінутых на нялёгкае эміграцкае жыцьцё братоў. Каля дваццаці канцэртаў даў ужо пясьняр па ўсіх галоўных цэнтрах беларускай эміграцыі ў Нямеччыне, падтрымліваючы на духу сваіх, паказваючы ўсю красу нашай песьні чужым. У гэтым была вялікая нацыянальная і культурная заслуга мастака.

Пасьля асвабаджэньня беларускіх зямель ад бальшавіцкай акупацыі мастаку ізноў адкрываецца доўгачаканая магчымасьць пясьці родную песьню сваім, на сваёй радзімай зямлі.

Менск, Баранавічы, Беласток, Вільня Дзьвінск і многія меншыя гарады і мястэчкі Беларусі чулі ўжо за апошніх пару гадоў свайго песьняра. Некалькі дзесяткаў канцэртаў даў ужо няўтомны саліст. Добра знае мастака і Беласточчына.

Мастацка-культурнае і нацыянальнае значэньне гэтых канцэртаў, якіх выслухала ўжо дзесяткі тысяч людзей, аграмаднае. Краса роднай песьні ў высокамастацкім выкананьні крэпіць тысячы сэрцаў, гартуе іх сілу і волю, кліча да змаганьня і вытрываласьці. Хіба толькі будучыя пакаленьні ува ўсёй паўніні ацэняць магутную нацыянальна-прапагандную ролю канцэртаў Забэйды-Суміцкага — першага песьняра эстрад новай адраджаючайся Беларусі.

С. БОР.

Успаміны

Сьвяткаваньне 25-леьцця Віленскай Беларускай Гімназіі, на якім я была прысутная, абвеяла душу нейкай цяплынёй, радасьцю. Перад вачыма ўстала Вільня, Базыльянскія муры.

Памятую, прыехала я ў Вільню...

Усё ў мяне бунтавалася. Я не магла зразумець —чаму мяне наслалі сюды вучыцца?

Мне было страшна.

Вось і школа.

Сьлёзы цісynуліся на вочы. Апякун супакойваў мяне. На ступенькам падняліся мы наверх. Пайшлі да дырэктара гімназіі пагутарыць аб прыйме ў гімназію. Дырэктар выдаўся мне вельмі-ж суровым, і яшчэ больш стала страшна. Здала экзамен, і пачалася навука. Пайшлі шчасьлівыя дні. Якая я ўдзячная, што так злажылася, і я вучылася ў сваёй роднай школе! Перш я не разумела, што вучыцца ў сваёй школе ёсьць шчасьцем, але пасьля, калі ў мяне разгарэлася вялікая любоў да Бацькаўшчыны, я зразумела ўсё. У мяне запалілася адданасьць і шчырая ахвота ў будучыні аддаць усе свае сілы ў працы для нашага народу.

О, колькі стараньняў пакладалі нашыя лепшыя настаўнікі! Асабліва вялікі ўплыў рабіла на вучняў дарагая наша настаўніца Алёна Сакалова-Лекант. Яна так умела і аддана працавала над узгадаваньнем нашае школы! Мне вельмі ўцешыла, што дарагі наш Прэзыдэнт Р. Астроўскі ўзнагародзіў гэтую заслужаную і добрую беларуску срэбным крыжам, бо, сапраўды, яна шмат зрабіла для свае Радзімы.

Яна выхоўвала і выхоўвае яшчэ цяпер адданых і шчырых беларусоў. Яна сваё жыцьцё насьвяціла працы для Бацькаўшчыны. І я веру, што яна, калі-б была патрэба, аддасьць сваё жыцьцё, як і кожны з нас, на каго яна зрабіла ўплыў і ўліла свае гарачыя пачуцьці. Дырэктар наш, Радаслаў Астроўскі, гарачы і адданы патрыёт, таксама зрабіў на нас вялікі ўплыў.

Памятую ягоную прамову, якую ён сказаў пры выезьдзе ў Лодзь, у якой заклікаў нас вучыцца, каб пасьля, калі мы вырасьцем, адпомсьціць нашым ворагам і з большай сьвядомасьцю ісьці ўперад і прабіваць дарогу да вызваленьня Бацькаўшчыны. (Палякі разумелі, што ім пагражае, калі-б і далей Р. Астроўскі працаваў у сваёй школе, і таму перавялі яго ў Лодзь). Прамова гэтая ня толькі запаліла ў нас адданасьць свайму народу, ня толькі ўзбунтавала нашы сэрцы, супроць нашых ворагаў, але кожны з нас яшчэ больш стаў пачувацца беларусам і яшчэ больш хацеў у будучыні пасьвяціцца выключна ў службе Бацькаўшчыне і моцна, моцна яе кахаць.

О, якія шчасьлівыя тыя, каторыя маглі быць там у Вільні, дзе з давен даўна каваўся беларускі дух, і бачыць нашых лепшых сыноў Беларусі! Быць сярод тых, каторыя хочуць працаваць толькі выключна для свайго народу, сярод тых, каторыя яго не пакінуць нават у самыя крытычныя мінуты, калі-б ім самым пагражала небясьпека. Шмат яшчэ можна пісаць аб гэтым, але я хачу сказаць трохі і другога, каб мяне лепш зразумелі.

Беларус....

Кожны з нас, хто толькі ім пачуваецца, старайцеся над сабою працаваць, каб сапраўды быць дастойным званьня — беларуса.

Каб з часам мы ўсе, як адзін, палюбілі сваю старонку і, як адзін, без застанаўленьня ў патрэбе злажылі ёй ў ахвяру ўсё, чаго толькі яна ад нас запатрабуе, і калі-б прышлося нам растацца з самымі дарагімі і мілымі нам асобамі, мы павінны ўсё забыцца, бо-ж, аднак, над Беларусь няма на сьвеце нічога больш мілага, больш дарагога. І калі мы ўсе будзем працаваць згодна і аддана, то напэўна сваёй працай даб'емся вольнасьці і роўнасьці, наш дух пераможа, мы станем народам і з намі будуць лічыцца і нас паважаць.

Беларусы! — вы хочаце жыць, як ўсе!

А затым верым-жа ў свае сілы, верма ў самых сябе і аддаймася на службу сваёй зямельцы! Пагляньце на мінулае. Вечна і вечна нам прыходзілася працаваць пад ярмом. Вечны наш дух быў скованы, нас змушалі думаць і жыць інакш, як нам хацелася. Аднак, нікому, ані палякам, ані бальшавікам не ўдалося ў нас забіць дух. Мы заўсёды пачуваліся беларусамі, толькі можа ў нас замала было адданасьці. Цяпер-жа мы горда і ўпэўнена ідзем усе разам.

Кожны хай, як можа і ўмее, аддасьць сваю працу на шчасьце Радзіме.

Чаму нам так хочацца волі і чаму яна так будзе мілай? Бо мы яе ніколі ня мелі, бо заўсёды наша старонка не адчувала таго шчасьця, якое мелі іншыя народы.

Цяпер прышоў час і магчымасьць працаваць — здабыць незалежнасьць. Пасьля гэтай вайны мы здабудзем самае дарагое для нас — вольнасьць і самастойнасьць. Дык усе, як адзін крэпка і арганізавана падайма сабе рукі і ідзема насустрач тым, каторыя ўжо працуюць для Белрусі!

ГАННА Н.

Я — сябра Беларускага Аб'еднаньня

Апошнім часм усё больш і больш расьпе беларуская арганізацыя ў Беласточчыне — Беларускае Аб'еднаньне. Зерне нацыянальнай сьведамасьці сеянае нашымі няўтомнымі працаўнікамі, пачынае ўсходзіць. Беларусы Беласточчыны зразумелі патрэбу і значэньне сваёй арганізацыі і горнуцца да яе, масава ўступаючы ў яе рады. Хваля нацыянальнага ўздыму захоплівае ўсё больш і больш і нашых сялян, якія з гонарам атрымоўваюць сяброўскія легітымацыі Беларускага Аб'еднаньня. Часта бывае, што сяляне з далёкіх ваколіц масава прыходзяць у Аддзелы Аб'еднаньня, жадаючы запісацца ў сваю арганізацыю. Гэтым самым яны паказваюць нацыянальную дасьпеласьць і гатоўнасьць да актыўнае працы для беларускае справы.

У грамадзе — сіла! Арганізацыя і ёсьць той моцнай грамадой, якая аб'ядныває імкненьні і высілкі паасобных людзей і пракладае шляхі да іх сьветлае будучыні. Толькі аб'яднаныя мы будзем моцнымі. Тады мы заўсёды зможам быць пэўныя сваёй будучыні. Ніякі ворат ня зломіць тады нашай волі, нашага духу. Гэта так, як з тым вядомым венікам: калі пруточкі зьвязаны разам, іх ніяк ня зломіш. Трэба і нам, беларусам, быць моцна зьвязанымі. А гэта мы асягнем, калі ўсе будзем зарганізаваны. Ці ў шчасьці, ці ў няшчасьці мы павінны памятаваць, што мы беларусы і таму, як брат брату, дапамагаць адзін аднаму.

Усе сьвядомыя беларусы Беласточчыны павінны належаць да сваёй арганізацыі — Беларускага Аб'еднаньня ў Беластоку. У вялікай нацыянальнай сям'і і мы зможам вырашыць свае справы, зможам разьвівацца нацыянальна і культурна, а значыцца забясьпечым сваё нацыянальнае існаваньне, да чаго імкнецца кожны здаровы народны арганізм.

Нямецкая ўлада дае нам шырокія магчымасьці для нацыянальнага разьвіцьця. Ня гледзячы на ўмовы ваеннага часу, нашыя пачынаньні і праца ў гэтым напрамку знаходзяць якнайбольшае падтрыманьне з боку нямецкае ўлады. Цяпер мы можам направіць тую крыўду, якую цярпеў наш народ пад панаваньнем чужынцаў. Мы атрымалі цяпер магчымасьць зарганізавацца, будаваць моцную нацыянальную сям'ю, каб нараўне з іншымі народамі прыймаць актыўны ўдзел у эўрапэйскім жыцьці. Час, у якім мы вядзем працу, адказны і гарачы. Мы павінны сягоньня напружыць усе сілы, каб з гонарам выпаўніць заданьні, якія ўскладае на нас сучасны гістарычны мамэнт, мы павінны зразумець усю адказнасьць перад будучымі пакаленьнямі нашага народу. Чым больш сягоньня мы будзем зарганізаваны, тым лягчэй і лепш мы выканаем гэтыя заданьні. Мы павінны імкнуцца, каб кожны беларус з гонарам мог заявіць:

Я — сябра Беларускага Аб'еднаньня!

Але быць сябрам беларускай нацыянальнай арганізацыі, гэта ня толькі мець сяброўскую легітымацыю, аплаціць сяброўскую складку, прысутнічаць на сходах і г. д. Сябра Беларускага Аб'еднаньня павінен быць актыўным беларусам, разумеючым заданьні сваёй арганізацыі, гатовы да апошняга самаахвярна й аддана працаваць і змагацца за сваю справу. Беларускае Аб'еднаньне прадстаўляе сабой агульнабеларускі фронт, які выразна супроцьстаўляецца спробам нашых ворагаў вярнуць стары парадак нацыянальнага гвалту і зьняволеньня. Таму нашая арганізацыя, як і ўвесь беларускі народ, ідзе плячо ў плячо разам з усімі, хто змагаецца за новы лад у Эўропе. Мы ідзем разам з Нямеччынай, якая адна толькі можа быць гварантам гэтага новага, справядлівага ладу.

Быць сябрам Беларускага Аб'еднаньня — гэта значыць разумець той шлях, па якім беларускі народ дойдзе да сваёй сьветлай будучыні. Быць сябрам Беларускага Аб'еднаньня — гэта значыць любіць свой народ, свой край, працаваць для іх, змагацца за іх, а калі трэба, аддаць жыцьцё за іх. Сіпенькая легітымацыя, якую атрымоўвае беларус, уступаючы ў рады сваёй арганізацыі гэта дакумант беларускасьці і грамадзкай сьведамасьці, гэта забавязаньне быць верным сынам Беларусі, гэта доказ веры ў нашую сьветлую будучыню, для якой мы жывем і працуем. Аб гэтых запаветах павінен ведаць кожны беларус, які ўступае ў Беларускае Аб'еднаньне.

Розныя шаптуны імкнуцца нас запалохаць, каб мы не акрэплі. У нашай арганізацыі, у нашай сіле яны бачаць небясьпеку для сябе. Але праступніцкая прапаганда гэтых пераапранутых ворагаў ня стрымае здаровага імкненьня беларусоў Беласточчыны да свайго народна-нацыянальнага разьвіцьця, да палітычнага росту ў сваёй роднай арганізацыі. Усё больш і больш беларусоў уліваецца ў рады Беларускага Аб'еднаньня, усё больш сілы праяўляюць беларусы Беласточчыны. З гонарам і нацыянальнай сьведамасьцю кожны беларус Беласточчыны заяўляе сягоньня: Я — сябра Беларускага Аб'еднаньня!

СЯБРА.

◎◎ Сельская гаспадарка ◎◎

Ушчэпліваньне садовых дрэваў

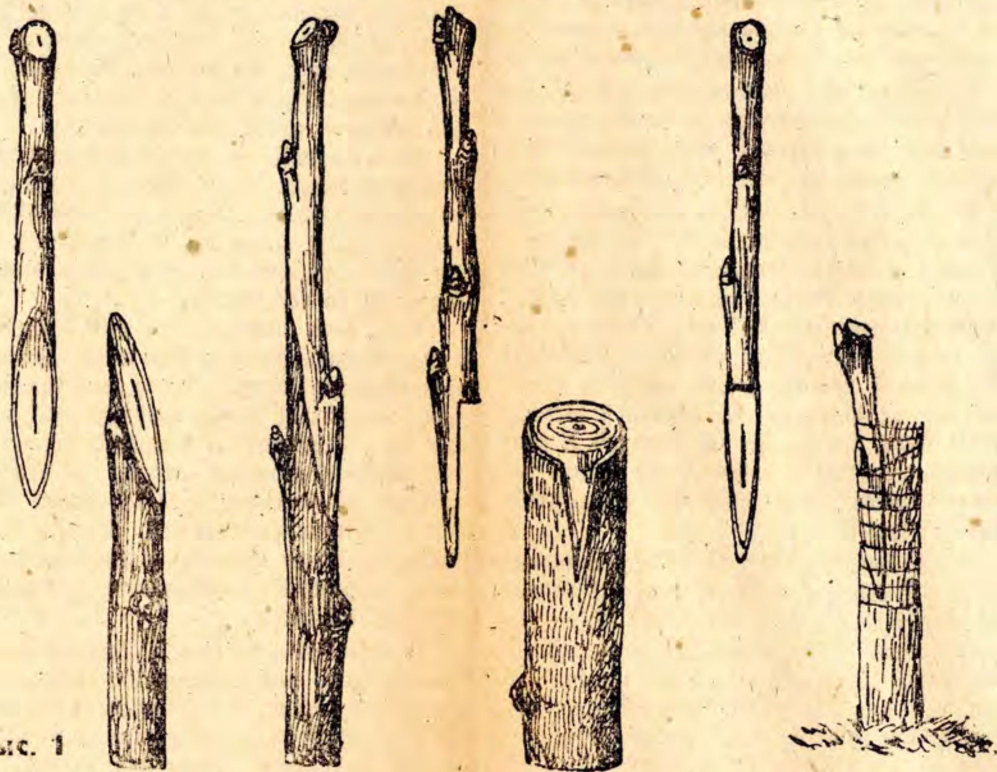
Нашто ўшчэпліваем садовае дрэва? Як і калі трэба ўшчэпліваць? На гэтыя два пытаньні мы ўжо даўно хацелі даць адказ, нажаль да гэтага часу не маглі гэтага зрабіць дзеля тэхнічных прычынаў — ня мелі адпаведных абразкоў. Таму, што ўшчэпліваньне дрэваў іграе вялікую роль у садоўніцтве, радзім усім, хто мае сад і хоча сам навучыцца ўшчэпліваць свае пладовыя дрэвы, добра вахаваць гэты артыкул.

Дрэва ўшчэпліваем на тое, каб яго палепшыць, бо ніякае дрэва ня будзе радзіць добрых пладоў, калі яго пакінуць расьці так, якім яно выйшла з засеенага зярняці. Гэткае палепшаньне называецца ўшчэпліваньнем дзеля таго, што растучаму дрэўцу, найчасьцей маладой дзічцы, ушчэпліваюць прыгэтым малую галінку з здаровага, добра растучага дрэва, якое родзіць добрыя плады. Для яснасьці далейшай гутаркі аб ушчэпліваньні будзем называць тое дрэўца, якое хочам палепшыць — п а д к л а д к а й, а тую галінку, якую зрэзваем з добра родзячага дрэва і ўшчэпліваем на падкладку — з р э з а м.

Спосабаў ушчэпліваньня (дапасаваньня да падкладкі) ёсьць некалькі. Усе яны аднак кіруюцца да аднэй мэты: каб зрэз як найхутчэй зросься з падкладкай. Разнастайнасьць спосабаў ушчэпліваньня тлумачыцца тым, што падкладка бывае рознай таўшчыны: інакай ушчэпліваем вясной, інакай — улетку, інакай — на падкладку тонкую, маладую, інакай — на грубую, старую. Само ўшчэпліваньне ня ёсьць працай цяжкай, але вымагае пэўнае ўпраўкі, навыку, які ня можна здабыць чытаньнем, або безпасярэднім назіраньнем, добра ўшчэпліваць можна навучыцца галоўным чынам самай практыкай.

На пададзеных рысунках паказаны некаторыя найболей пашыраныя спосабы ўшчэпліваньня: злучэньне, кажухаваньне, вочкаваньне. Пераглядзім гэтыя спосабы папарадку.

1. Спосаб з л у ч а н ь н я паказаны на рысунку зьлева (першыя тры галінкі): першая галінка — зрэз, другая — падстаўка, трэцяя — зрэз злучаны з падстаўкай. Гэта вельмі просты і добры спосаб, але магчымы толькі тады, калі падстаўка і зрэз бываюць аднолькавай таўшчыні. Асаблівасьцяй спосабу злучаньня зьяўляецца тое, што яго можна ўжываць і вельмі раньняй вясной, калі ў дрэве яшчэ не пачаў кружыць сок. Парадак працы наступны: падстаўку і зрэз зрэзваем вострым нажом наўскос так, каб плошча зрэзаньня была як можна даўжэйшая. На зрэзе мусяць быць 2—3 здаровыя вочкі, прычым адно з іх павінна знаходзіцца насупроць самага месца зразаньня. Зрэзаўшы гэтак падстаўку і зрэз складаем іх як можна найшчыльней, стараючыся, каб як найдаўжэйшы паясок кары зрэзу злучаўся з такім-жа паяском падстаўкі. Каб злучаны зрэз мацней сядзеў на падстаўцы, часамі робяць на іх зубцы, каторымі абедзьве спалучаныя часткі дакладна зазубляюцца. Калі гэта зроблена, прыкладаем зрэз на падстаўку і, прытрымліваючы іх двума пальцамі левай рукі, правай акручваем месца злучэньня старанна і моцна ліповым лыкам і дакладна замазваем усе берагі ўшчэпавай мазьзю, каб у сярэдзіну не даставалася паветра, каб хутчэй наступіла зрастаньне. Усю працу пры ўшчэпліваньні трэба выконваць хутка, не марудзіць, каб не высыхалі ані зрэзы ані падкладкі. Дзеля гэтага-ж ня можна ўшчэпліваць у гарачы сонечны дзень, а калі пагода стаіць добрая, дык ушчэпліваць трэба або да 9-й гадзіны раніцай або пасьля 4-й гадзіны па палудні.

Рыс. 1

2. Найлягчэйшым, а таксама вельмі пашыраным спосабам ушчэпліваньня зьяўляецца г. зв. к а ж у х а в а н ь н е. Гэты спосаб, аднак, ужываецца толькі тады, калі падкладка грубейшая ад зрэзу. Ушчэпліваць спосабам кажухаваньня можна толькі тады, калі ў дрэве пойдзе сок і кара лёгка адстае (месяц красавік). На нашым рысунку гэты спосаб паказаны чатырма фігурамі з правага боку. Падкладка прыгэтым роўна зрэзваецца. Адначасна падрыхтоўваецца і зрэз седлаватым клінком так, як гэта паказана на рысунку. Калі зрэз гатовы, дык каб ён ня высах, прамываем яго ў вадзе, а на падкладцы ад самага верху ўніз больш-менш на адну пядзь разрэзваем роўна кару, крыху яе адхіляем і прыкладаем загадзя прыгатаваны зрэз. Тады адхіленую кару захіляем ізноў і прыціскаючы левай рукой, правай абкручваем так, як гэта паказана на апошняй фігурцы з правага боку. Гэтак асаджаны зрэз старанна замазваем ўшчэпавай масьцю і работа скончана.

3. Падобным да кажухаваньня зьяўляецца ўшчэпліваньне ў шпару. Гэтых спосабаў на рысунку няма, але яны вельмі падобныя да кажухаваньня. Розьніца-ж гэтае ўшчэпліваньне на прыстаўку ад кажухаваньня толькі тым, што на падкладцы ня толькі адлупліваецца кара, але ў ёй вырэзваецца збоку равок, у які пасьля усаджваецца адпаведна абрэзаны зрэз, пасьля таксама зьвязваецца і абмазваецца ўшчэпавай масьцю, як пры кажухаваньні. Пры ўшчэпліваньні ў шпару, роўна зрэзаная — як пры кажухаваньні — падстаўка расшчэпліваецца зьверху нажом і ў гэты расшчэп устаўляецца загадзя прыгатаваны зрэз, канец каторага плоска абструганы з двух бакоў. Месца, дзе зрэз злучаецца з падстаўкай, старанна абмазываецца ўшчэпавай мазьзю і лёгка абвязваецца.

Кажухаваньне, ушчэпліваньне на прыстаўку і ў шпару можна рабіць толькі ў пару, калі ў дрэве ёсьць сок, прычым падстаўка заўсёды мусіць быць грубейшай ад зрэзу.

Агульная ўвага да разгледжаных вышэй спосабаў ушчэпліваньня тая, што ні ў якім выпадку ня можна ўшчэпліваць «прабуджаным»

У дапамогу настаўніку

Арганізацыя працы на настаўніцкіх канфэрэнцыях

II. АБ ДЫСКУСЫІ.

Праца на настаўніцкіх канфэрэнцыях, як наогул амаль кожная праца, падзяляецца на дзьве часткі на: 1) надрыхтоўчую частку, якая прарабляецца паасобнымі настаўнікамі і 2) самую канфэрэнцыю, якая адбываецца на самым наседжаньні пры большым камплекце людзей.

Тут, у сваіх заўвагах, я хачу закрануць другую частку, г. зн. самую канфэрэнцыю, так як надрыхтоўчую працу мы абгаварылі ў папярэднім нумары «Новай Дарогі».

Праца на самай настаўніцкай канфэрэнцыі, мэтаю каторай зьяўляецца зрабіць аналіз і высьненьне некаторых паняцьцяў, абгаварыць некаторыя канфэрэнцыі—праэкты тэарэтычнай, або практычнай натуры, зрабіць канкрэтныя вывады і г. д., таксама можам падзяліць на дзьве часткі: 1) на індывідуальную, якую прарабляюць паасобныя адзінкі — дакладчыкі і настаўнік вядучы ўзорную лекцыю, а таксама на 2) супольную (саўместную) працу — дыскусыю.

Цяпер даўжэй затрымаемся над працай самой канфэрэнцыі — над дыскусыяй.

З тае прычыны, што часта кепска зразумелая дыскусыя, няправільна накіраваная зьмяншае рэзультаты падрыхтоўчай індывідуальнай працы.

Што такое дыскусыя і як яе трэба весьці?

Чалавек, які мае што-небудзь сказаць у сувязі з парушанымі тэмамі на дыскусыйным паседжаньні і які ўмее што-небудзь становча і з перакананьнем бараніць, у грамадзкім сутыку з прадстаўнікамі іншай ідэёвай арыентацыі, з іншымі досьледамі і іншым характарам, знайсьці у сабе новыя маральныя і інтэлектуальныя сілы, не дзеля таго, каб атрымаць перамогу (гэта ахвота зьяўляецца найгоршаю ахвотаю дыскусантаў) — але калі хоча ўтрымаць у перакананьні слухачоў. Другою атракцыйнаю уласьцівасьцю — ёсьць прыемнасьцю, якую дае чыстая гульня розумаў. Гэтая гульня, вызваленая ад біёлягічнай і характыёлягічнай прымусовасьці, бо самотнае мышленьне толькі ў выключных індывідуумаў-адзінак, а нават і там вельмі рэдка, даходзіць да таямніцы (тайны) праўды, якая ўносіцца над уяўленьнямі-думкамі і пажаданьнямі, г. зн. выходзіць за граніцы прыпадковага вызначаючага індывідуум. Кожная з асоб, бяручых удзел у дыскусыі, бачыць сваю сытуацыю, сваё палажэньне, а толькі слухачу адсланяецца таемны усьмех праўды, тая сынтэза, якая сьвеціць над тэмаю і антытэзаю.

Здараецца гэта нават у тых выпадках, калі адзін з працінікаў відавочна (выразна) мае верх на другім. У сувязі з гэтым зьявішчам насоўваецца заўвага, што кіраўнік канфэрэнцыі павінен як найменш браць беспасярэдны ўдзел у дыскусыі, бо тады можа страціць працяг і цяжэй яму будзе заўважыць гэты так жаданы ўсьмех праўды.

Коратка можна сказаць, што дыскусыя — гэта ёсьць сумеснае, узаемнае, павольнае, выказваньне сваіх думак з тою мэтаю, каб супольна (саўместна) шляхам усебаковага абгаварэньня знайсьці адказ на якое-небудзь спрэчнае пытаньне тэарэтычнага або практычнага характару.

Пытаньні або тэзы, якія адносяцца да прадмету дыскусыі, фармулірue рэфэрэнт або дакладчык. У некаторых выпадках сам кіраўнік канфэрэнцыі падае тэзы або пытаньні да дыскусыі. Рэфэрэнт або дакладчык таксама падае на падтрыманьне сваёй тэзы аргумэнты, якія ён лічыць найбольш правільнымі. Хто з дакладчыкам згаджаецца, той можа прывесьці новыя аргуманты на падтрыманьне яго тэзы і можа прасіць высьненьня чаго-небудзь, чаго ён добра не зразумеў, можа прасіць шырэй высьніць мала зразумелы пункт, або сам дае гэта паясьненьне.

Хто з рэфэрэнтам не згаджаецца, мае права рабіць яму заўвагі, якія мусіць даказаць. Закід можа быць або фармальны, або рэчавы (зьместу). Закід фармальны адносіцца да вываду або лягічнай сувязі паміж тэзай і аргумэнтамі, можа таксама аднісіцца да яснасьці паняцьцяў, якімі карыстаецца рэфэрэнт. Закід рэчны (зьместу) адносіцца праўдзівасьці аргумэнтаў або праўдзівасьці тэзы.

Пад кантролем кіраўніка канфэрэнцыі ўсе ўдзельнікі робяць праверку праўдзівасьці і фармальных і рэчывых закідаў.

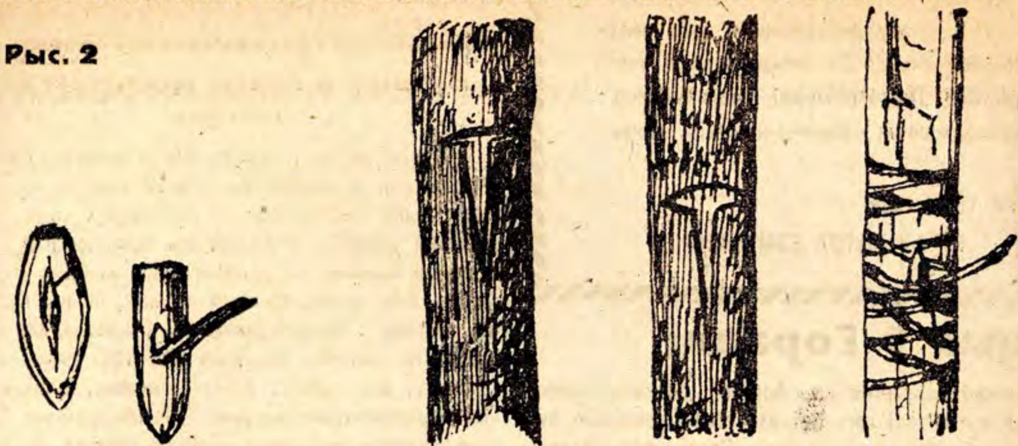
Вядзе дыскусыю кіраўнік канфэрэнцыі, які мае пашану з боку амаль усіх удзельнікаў а прабег яе і рэзультаты можа і павінен запісваць сакратар. У сувязі з пратакаляваньнем трэба, каб кіраўнік, у меру патрэбы, падсказваў сакратару, што трэба запісаць, а нават сам у скарочанай (скандэнсаванай) форме падаваў зьмест рэзультатаў дыскусыі, як канкрэтныя высnaўкі, растлумачаныя (абгавораныя) тэзы, зразумелыя дэфініцыі, або таксама высунутыя новыя пытаньні да распрацоўкі на наступную канфэрэнцыю.

Тады зьнікла-б уражаньне, што дыскусыя зьяўляецца чымсьці моцна імглістым, зафарбаваным сатырычна, нашпікаваным асабістымі выпадамі і г. д. Калі пакінеш такую канфэрэнцыю, то ўсё расьцярушылася (разышлося), як шэры дым з папяросы дрэннага гатунку, застаўляючы няпрыемны пах незадаваленьня і няяснасьці. Тады набраў-бы сапраўднага у пункт — адчытаньня пратаколу з папярэдняй канфэрэнцыі, бо было-б мімантам увядзеньня у настрой супольнай працы і прыпамненьня дасягненых вынікаў.

Нашыя настаўніцкія канфэрэнцыі маюць характар чыста дыскусыйны. Розьняцца яны гэтым ад паседжаньняў (сходаў) будуючых, настаўляючых, што удзельнікі да прадмету разважаньняў маюць крытычныя адносіны, гэта значыць, што хто цікавіцца яго рацыямі і вынікамі можа свабодна займаць сьцьвярджаючае і супярэчнае становішча, каб толькі ўмеў сваё становішча даказаць—тымчасам на паседжаньні ўстанаўляючым усе ўдзельнікі займаюць з гары сьцьвярджаючае становішча, а стараюцца толькі ўзаемна ў гэтым становішчы замацавацца.

Дыскусыю павінна характарызаваць шчырасьць, саўместнасьць, парадак, лайяльнасьць і сьцісласьць. Ніхто не павінен сароміцца браць слова ў дыскусыі, калі толькі мае тое перакананьне, што прышла яму правільная думка; зьвязаная з прадметам разважаньняў.

Р. БАКУН.

Рыс. 2

зрэзам, асабліва-ж, калі падкладка яшчэ «сьніць» — ня мае соку, бо тады зрэз адразу патрабуе шмат соку, а не знайшоўшы яго — заміраe з голаду. Таму зрэзы трэба старанна хаваць ад доступу цяпла.

4. Апошнім урэшце спосабам ушчэпліваньня пладовых дрэваў, паказаным таксама на рысунку, зьяўляецца гэтак званае в о ч к а в а н ь н е. Называецца яно так дзеля таго, што на падкладку ўшчэпліваецца ня цэлы зрэз з некалькімі вочкамі, а толькі адно в о ч к а. Гэты спосаб ушчэпліваньня ўжываецца ўлетку, праз увесь месяц жнівень, калі сокі другі раз прыплываюць у дрэва. Найлепш ужываць гэты спосаб да маладых падкладак з тонкай карой, бо на падкладцы старэйшай ушчэпленае вочка прыймаецца вельмі цяжка.

Першай справай пры вочкаваньні ёсьць: даведацца, ці ў дрэве ёсьць сок. Дзеля гэтага на падкладцы прызначанай да ўшчэпліваньня вострым нажом разрэзваем накрыж кажух аж жывога дрэва і прабуем, ці гэта кара лёгка адстае: калі так, дык значыць сок ёсьць і ўшчэпліваць можна, калі-ж кара не адстае і толькі разьдзіраецца, дык значыць соку няма.

Парадак работы пры спосабе вочкаваньня наступны: трэба падрыхтаваць добрае тонкае ліповае лыка і сёлетнія моцныя зрэзы (толькі не «ваўкі») з здаровых добра родзячых дрэваў. Трэба памятаць, што зрэзы ў гэту летнюю пару вельмі чулыя на сухасьць, таму іх трэба зрэзваць столькі, колькі за адзін дзень можна выкарыстаць: зразу трэба з зрэзаў абарваць лісты, пакідаючы толькі чаранкі і ўставіць у збанок з вадой, каб не засьмяглі. Вочкі на зрэзах да ўшчэпліваньня павінны быць грубыя і набрыняўшыя.

Далейшы поступ працы гэтакі: пень ўшчэпліванай падстаўкі абціраецца чыстай намочанай у вадзе шматкай. На абцёртай гэтак кары нарэзваецца вострым нажом літара «Т» так, як гэта паказана на рысунку, а сама кара асьцярожна адхінаецца. Тады бярэцца з збанка галінка зрэзу і з яе выразваецца вочка так, каб пад ім разам з карой было і крыху маладога дрэва — мяздры. Гэтак выразанае вочка асьцярожна ўкладаем за адхіленую кару падстаўкі так, каб з-пад яе выглядала наверх толькі самае вочка. Лішнюю кару выразаную з вочкам, якая ня месьціцца пад карой падкладкі абрэзваем, а адхіленую перад тым кару падкладкі нанова закладаем так, як яна была перад нарэзваньнем літары «Т», прычым само вочка, разам з чаранком ліста, мусіць выставаць наверх. Калі гэта зроблена, тады абвязваем ушчэпленае месца лыкам так, каб вочка мела вольнае месца дзеля росту і замазваем ўшчэпавай мазьзю. На гэтым работа і скончыцца. Астаецца цяпер толькі даглядзець, ці ўшчэпліваньне прынялося. Чаранок ліста праз 2—3 тыдні пажўцее і адпадзе, а самае лыка ў гэтым часе таксама можна ўжо адвязаць.

Ушчэпліваючы дрэва спосабам вочкаваньня, трэба асьцерагацца, каб гэта вочка ня вырасла ў галінку да зімы таго самага яшчэ году. Дзеля гэтага ня можна ўшчэпліваць раней месяца жніўня, а і самае прышчэпліваньне трэба зрабіць з паўночнага боку дрэўца, куды не даходзіць сонца і не пабуджае вочка да росту.

Інж. Аграном.

Нацыянальнае ўзгадаваньне

Пералом у гісторыі беларускага народу, які адбываецца цяпер, ставіць нашу школу перад новымі задчамі. Зьяўляецца патрэба азначыць мэту нашае школы і ідэал чалавека, якога яна мае ўзгадаваць.

Заданьне гэта нялёгкае.

Ідэал выхаваньня павінен быць абапёртым на нашым мінулым, цяперашніх патрэбах і імкненьнях у будучыню нашага народу. Ідэал выхаваньня павінен вынікаць з беларускае рэчаіснасьці.

Ідэал выхаваньня павінен успльіваць з пераацэнкі старых прынцыпаў і вартасьцяў, на якіх апіраўся беларускі народ да вайны. Ясна, што мы сягоньня знаходзімся на парозе новага сьвету і новых вартасьцяў, знаходзімся на парозе новае Эўропы.

Цяжка азначыць дакладна, якія вартасьці трэба разьвіваць чалавеку, калі прыходзіцца браць пад увагу непераацэненыя яшчэ належна вартасьці з мінулага і паглыбляцца ў будучыню. Гэта будзе залежаць ад палітычнага, культурнага, гаспадарскага й эканамічнага ладу нашае краіны, гаварыць аб чым, мо было-б крыху яшчэ зарана. Закапчэньне вайны, бязумоўна, паставіць нас перад новымі заданьнямі і новымі патрэбамі. Сягоньня ёсьць пэўным тое, што беларускі народ мае прызнаны свой жыцьцёвы простор і права на поўнае нацыянальнае адраджэньне. Край наш ёсьць вольным ад бальшавіцкага і польскага панаваньня і ўваходзіць у склад новае Эўропы.

Гэтая палітычная сытуацыя ёсьць адзіна карыснай для нас, для іншых сытуацыяў у нас няма месца, і толькі наш вораг будзе імкнуцца да чагосьці іншага. Мы стаім выразна на шляху вырашэньня нашай будчыні пры боку нямецкага народу.

Выходзячы з гэтага становішча, павінна праводзіцца ўся наша работа ў школе.

Справа нацыянальнага адраджэньня краю высоўваецца наперад усякай іншай працы для кожнага сьведамага беларуса. Нацыянальнае адраджэньне пры сучасным нашым палажэньні мае вялікае значэньне ў вакружэньні варожых нам элемэнтаў, якія імкнуцца ўсё яшчэ ўстанавіць на нашых землях «вялікую расейскую» ці «польскую» дзяржавы. Нацыянальнае адраджэньне павінна імкнуцца да таго, каб згуртаваць усе нашы нацыянальныя сілы на фронт барацьбы за лепшае заўтра, бараніцца ад ворагаў ,змушаць іх шанаваць нашы правы.

Ідэяй нацыянальнага адраджэньня павінна быць прасякнута ў першую чаргу беларуская школа.

Усе нашы пэдагагічныя і дыдактычныя натугі ў школе павінны быць сканцэнтраваны навакола аднэй галоўнай ідэі нацыі. Нацыянальнае выхаваньне моладзі павіна быць штодзённай, сыстэматычнай і ўсебаковай працай.

Выхоўваючы моладзь у нацыянальным духу, мы павінны старацца выкараніць нашы заганы нацыянальнага характару. У першую чаргу будзем выкараняць тыя заганы, якія найчасьцей сустракаюцца. Агульна знанымі заганамі зьяўляецца ў нас недахоп моцнай волі, недахоп пачуцьця рэчаіснасьці і адсутнасьці пляну нашага дзеяньня. Заганы гэтыя не дазваляюць нам належна разгледзець якую-колечы праблему, дакладна яе пазнаць, каб вырашыць яе для нас карысна.

Побач з гэтым выступае камплекс ніжэйшасьці. Чалавек захварэўшы на гэтую хваробу нічога ў жыцьця ня можа дасягнуць, бо ён уважае, што іншыя разумнейшыя за яго, дужэйшыя, і ён ня можа з імі спаборнічаць. Яму выдаецца, што, прабываючы ў беларускім асяродзьдзі, ён знаходзіцца на ніжэйшай грамадзкай ступені. Адсюль пачынаецца нацыянальная няўстойлівасьць і неўшанаваньне свае мовы. Таму частка беларускай інтэлігэнцыі і народу ўлілася ў іншыя народы, і ў першую чаргу ў расейскі і польскі. Яны страцілі беларускую мову, хоць характар у іх застаўся беларускі.

Каб выкараніць вось гэтыя заганы, уласьцівыя да пэўнай ступені беларускаму народу, трэба прызвычайваць нашу моладзь да дакладнасьці ў думках, прызвычайваць да трывалай, дакладнай і сыстэматычнай працы, да ўнутранага парадку і пляніраваньня ў дзеяньні, да самастойнага і сыстэматычнага здабываньня веды і жыцьцёвай здольнасьці, а таксама будзіць у гэтай моладзі нацыянальную гордасьць.

Нацыя для дзіцяці зьяўляецца абстрактным паняцьцем, мала зразумелым, дзеля таго трэба выкарыстаць для ўзгадаваньня нашы вонкавыя нацыянальныя адзнакі, як беларуская мова, і беларускія сымбалі — бел-чырвона-белы сьцяг і нашу Беларускую нацыянальную песьню. Значэньне нашых вонкавых адзнак павінна ведаць кожнае беларускае дзіця, так як павінна ведаць зьмест і значэньне слоў «нацыянальнай беларускай песьні», і ўмець яе сьпяваць.

Нацыянальнае ўзгадаваньне павінна рэалізавацца праз усе школьныя прадметы навучаньня.

Нашы школьныя праграмы народнай школы пабудаваны так, што ўсюды выступае і падкрэсьліваецца моцна нацыянальны бок. Азнаямленьне вучняў з беларускай літаратурай у 5—6 і 7-й клясах, з гісторыяй Беларусі у 3, 4 і 7-й клясе, з геаграфіяй Бацькаўшчыны ў гэтых-жа клясах вельмі добра можа ўводзіць вучня ў жыцьцё беларускай нацыі. Але ня толькі на гэтых прадметах можна весьці нацыянальнае ўзгадаваньне. Сьведамае нацыянальнае ўзгадаваньне можа будзіць нават настаўнік матэматыкі, паказваючы жыцьцё Бацькаўшчыны з боку лікаў, можа разьвіваць гэтую сьведамасьць і настаўнік прыродазнаўства, абуджаючы любоў да роднай прыроды, тое самае можа рабіць і на лекцыях ручной працы, рысаваньня і сьпеваў, выпукляючы родныя матывы. Такім чынам усе школьныя прадметы навучаньня павінны знайсьці сваё месца ў нацыянальным узгадаваньні маладога пакаленьня.

Трэба патурбавацца, каб ідэя нацыі і служба для нацыі запусьціла глыбокія карэньні, каб ніякія жыцьцёвыя навальніцы ня вырвалі іх з сэрца і душы моладзі.

Адначасова трэба памятаць, што ідэі накідаць ня можна, яна павінна арганічна ўвайсьці у душу дзіцяці. Таму трэба, каб настаўнік спалучыў усе элемэнты і мэтады ўзгадаваньня, якія ляжаць у яго моцы і душы.

Нацыянальнае ўзгадаваньне павінна давесьці да сьведамасьці вучня, кім уласьціва мы зьяўляемся, якая наша роля ў грамадзянстве, нашы імкненьні і тое, што перад усім мы самі, а не хто іншы, павінны ўдзельнічаць у тварэньні нашых матарыяльных і духовых каштоўнасьцей. Нацыянальнае ўзгадаваньне мае давесьці да глыбокай павагі і пашаны нашага народу і нашай беларускай мовы, як вядомай адзнакі самабытнасьці нашага народу і нашай беларускай культуры. Пазнаньне народнай культуры і імкненьняў беларускага народу павінна даць нам сягоньня сілы для барацьбы за лепшае заўтра.

(Працяг на 6-й бачыне)

Да нас пішуць

Паважаная рэдакцыя!

Просім Вас зьмясьціць гэтых пару радкоў у газэту «Новая Дарога». Мы, беларусы, працуючыя ў Усходняй Прусіі, пасылаем Вам, дарагія браты й сёстры, шчырае прывітаньне і жадаем Вам посьпехаў у вашай працы на карысьць нашае дарагое Бацькаўшчыны.

Мы ў Прусіі добра працуем, а ўлетку, калі настане гарачая пара, будзем працаваць з усіх сілаў, каб нямецкая ўлада была мацнейшя і каб ворагу дала рашучы адпор.

Нам добра жывецца. Шкада толькі, што нашыя дзеці ня ходзяць у школу ды няма беларускіх кніжак. Але мы ведаем, што цяпер вайна. Нашым дзецям вельмі добра, што яны атрымліваюць газэту «Новая Дарога». Яны па ёй навучыліся чытаць і трохі пісаць. За гэта мы і яны дзякуем паважанай Рэдакцыі.

Жыве Беларусь!

І. Гарустовіч.

в. Гобліц.

АД РЭДАКЦЫІ: Беларускае Аб'яднаньне ў Беластоку, якому мы перадалі Ваш ліст, выслала беларускія кнігі і сшыткі для вашых дзяцей. Няхай вучацца і растуць добрымі, шчырымі беларусамі!

Жыве Беларусь!

. . . .Хоць цяжка мне працаваць, але я ўсе свае сілы аддаю для нашае дарагое Бацькаўшчыны. Ад даўжэйшага часу я знаходжуся ў кіпцюрох страшэннае хваробы, ад якой мо' ўжо і ня вылечуся. Ня ведаю. Надзеі мала, хоць я яшчэ і зусім малады. Аднак,, цьвет мае маладосьці, замест таго, каб расьцьвісьці, вяне, а вярней сказаць, завяў. Я нічога ўжо не жадаю, адно хачу — усю сваю сілу, што засталася яшчэ ў мяне, аддаць на карысьць сваёй Бацькаўшчыне. Няхай яна расьце і магутнее! Няхай кожны беларус у гэткі важны мамэнт зразумее сваё заданьне і шчыра возьмецца за працу для сьветлае будучыні Беларусі!

КАЛІНА.

Нацыянальнае ўзгадаваньне.

(Працяг з 5-й бачыны)

Нацыянальнае ўзгадаваньне павінна перарабіць псыхіку беларускага грамадзянства. Яно павінна вытварыць новы тып беларуса, вызваленага ад розных фантастычных ідэяў, чалавека, які проста глядзіць рэчаіснасьці ў вочы і сьмела ідзе на спатканьне новай, сьветлай будучыні.

Кожны грамадзянін павінен ясна ўсьведаміць сабе, што яго асабісты інтарэс і імкненьні могуць ажыцьцяўляцца толькі ў межах імкненьняў нацыі, што ўсе справы адзінкі павінны быць падпарадкаваны справам нацыі і ад лёсу нацыі залежыць лёс адзінкі. Нацыя і адзінка цесна паміж сабой зьвязаны і становяць неразьдзельную цэльнасьць.

Вырашэньне тады-ж нашай будучыні залежыць цалкам ад нашай сягоньняшняй паставы. Дзеля таго мы ня можам сягоньня пасыўна прыглядацца да падзеяў, якія адбываюцца, і чакаць, што нехта за нас вырашыць нашу будучыню, а актыўна і згуртавана выступіць да працы над вытварэньнем сваёй будчыні.

Гэта наша права і наш сьвяты абавязак.

ЗАПІСЫ
ў Праваслаўную Духоўную Сэмінарыю ў Варшаве
на 1944/45 шк. год

Ад 1-га чэрвеня г. г. адчынены запісы вучняў на 1944—45 школьны год у Варшаўскую Праваслаўную Духоўную Сэмінарыю, зарганізаваную з дазволу ўраду Гэнэрал-Губэрнатарства і з багаслаўленьня Блажэньнейшага Мітрапаліта Дзянісія.

Запісы вучняў даконваюцца ў І-шую клясу Сэмінарыі.

У першую клясу Сэмінарыі прыймаюцца кандыдаты праваслаўнага веравызнаньня ад 14 да 18 гадоў жыцьця, якія скончылі 7 клясовую народную агульнаасьветную школу, або з [illegible] жатняй асьветай, пасьля ўступных экзамінаў.

Экзаміны адбудуцца перад пачаткам 1944—45 школьнага году, паміж 20 і 30 жніўнем г. г.

Просьбы аб прыняцьці ў Сэмінарыю трэба кіраваць на імя Кіраўніцтва Сэмінарыі:

Das Orthodoxe Priesterseminar in Warschau IV,
Cyryla-Metodego-Str. 4., Generalgouvernement.

Пры Сэмінарыі знаходзіцца інтэрнат, у якім жывуць і ўзгадоўваюцца вучні Сэмінарыі. Паводле пажаданьня Кіраўніцтва Сэмінарыі дае лістоўныя інфармацыі аб варунках прыняцьця ў інтэрнат.

Да просьбы трэба неадкладна далучыць: 1) мэтрыку нараджэньня або дакумэнт, які мог-бы яе заступіць; 2) школьнае пасьведчаньне; 3) пасьведчаньне парафіяльнага сьвяшчэньніка аб штогадовай споведзі, Сьв. Прычашчэньні і маральнасьці; 4) доктарскае пасьведчаньне; 5) дакумэнт, сьцьвярджаючы нацыянальнасьць кандыдата і 6) дзьве фатаграфіі.

Пачатак навукі ў Сэмінарыі 1-га верасьня 1944 году.

КІРАЎНІЦТВА СЭМІНАРЫІ.

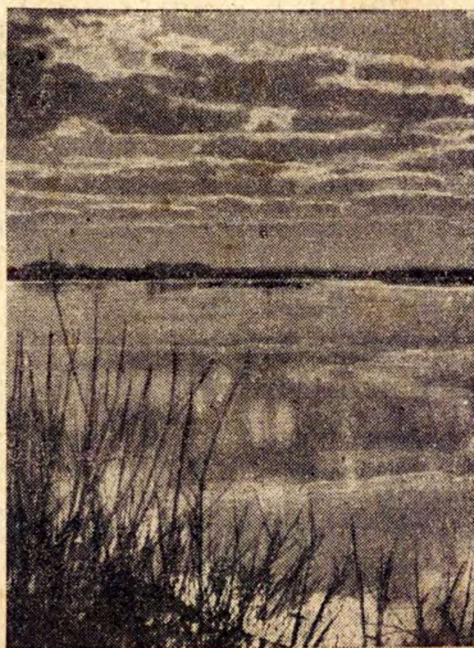
Школьная Інспэкцыя ў Горадні

Дня 6-га чэрвеня Акруговы Інспэктар сп. Грыцук і візытар сп. Бакун зрабілі візытацыю пачатковай беларускай школы ў Горадні. Візытавалі ўсе 5 клясаў. Асабліва цікавіліся першымі клясамі і беларускай мовай. Пасьля візытацыі настаўнік сп. Аршун задэманстраваў свой вучнёўскі хор, які адсьпяваў некалькі песьняў на два і тры галасы. Потым яны абгаварылі з настаўнікамі свае заўвагі, якія нагледалі ў горадзенскай школе.

З КРАЯВІДАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ.

Белавежа — замак.

ГЛЫБОКІМ СПАКОЕМ І ЦІШЫНЁЙ адпачывае Днепр вечарам. Цішыня гэта, аднак зводная, бо знаходзяцца тут вайсковыя становішчы і ў кожным мамэнце можна спадзявацца гучнай стральбы.

Вучні 5-е клясы Ціцяроўскай школы

Вашы лісты і адказы мы атрымалі. Лісты прачыталі, а адказы мы ўжо не разглядаем, аб чым было аб'яўлена у папярэдніх нумарах «Новай Дарогі». У лісьце вы просіце, каб Рэдакцыя балонкі «У дапамогу настаўніку» прыслала Вам «якую цікавую кніжку, бо вы любіце чытаць». Чытаць можа вы і любіцэ, але пісаць, то напэўна не. Ваш ліст такі бедны, бяз подпісу, бяз адрасу, шмат памылак, напісаны на неафармленай паперы. Такім вучням мы сумляваемся высылаць цікавую кніжку, бо яна ў кароткім часе будзе выглядаць, як ваш ліст. І вось Рэдакцыя ставіць вам такія ўмовы: калі зможаце напісаць нам ліст такі як належыць: 1) загаловак ліста, 2) зьмест, 3) подпісы, 4) правільны адрас і 5) без памылак, тады атрымаеце не адну, а 5 цікавых кніжак. Рэдакцыя шле пажаданьні, каб Вам гэта ўдалося.

Рэдакцыя.

АБВЕСТКІ

У паразуменьні з сп. Прэзыдэнтам правінцыі Усходніх Прусаў — Установа цэнаў — падаю да ведама, што прадбачаныя ў лісьце цэнаў № 11/1944 ад дня 10 чэрвеня 1944 найвышэйшая цана на сапраўдны ліст шпінаку (без карэньняў), уваходзіць у сілу ўжо ад 1-га чэрвеня 1944 г.

Гаспадарчае Раённае Аб'еднаньне
Прусія

Старшыня:
РАДШАТ.

ДА ВЕДАМА КІРАЎНІКОЎ БЕЛАРУСКІХ ШКОЛ.

У сераду 14 чэрвеня Школьны Інспэктарат атрымае школьныя пасьведчаньні.

Хто ўжо зрабіў заказы, таму пасьведчаньні будуць высланы. Новыя заказы накіроўваць у Школьны Іспэктарат лістоўна, або зьявіцца асабіста.

Herausgeber: Weißruthenische Vereinigung in Bialystok, Gotthardstr. 1. Tel. 253 .Verantwortlich für den Text: Theodor Iliaschewitsch.

Выдавецтва: Беларускае Аб'еднаньне ў Беластоку, вул. Готтгарда № 1, тэл. 253. Адказны за зьмест: Хведар Ільяшэвіч.